

OPBOUWWERK BRUSSEL

87

**Jaargang
22**

**Nieuws uit
Samenlevingsopbouw Brussel**

V. U.: Rohnny Buyens, Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel - Driemaandelijks informatieblad Nr. 87 - Juni 2006 - Jaargang 22

Editoriaal

Een studie uit 2005 over het activeringsbeleid van Vlaamse OCMW's (K. Hermans, *De actieve welvaartstaat in werking. Een sociologisch onderzoek naar de implementatie van het activeringsbeleid op de werkvloer van de Vlaamse OCMW's*, KU Leuven) maakt onderscheid tussen drie soorten OCMW's. Er zijn vooreerst OCMW's van het inertietype. Bij deze instellingen primeert het recht op een minimuminkomen van de leefloongerechtigde op diens plicht om zijn werkbereidheid te tonen. Werknemers van deze OCMW's klagen ondertussen over tijdsgebrek en een tekort aan personeel. Andere OCMW's wensen leefloners zo vlug mogelijk tewerkgesteld te zien in het stelsel van Artikel 60 op straffe van verlies van uitkering. Voorzover de activering zich daartoe beperkt, de leefloner weinig inspraak krijgt in het activeringstraject en er weinig begeleiding is na de sociale tewerkstelling, behoren deze OCMW's tot het disciplineringsstype. Bij het integratietype tenslotte worden die OCMW's ondergebracht die op maat van hun cliënten proberen te werken en via trajectbegeleiding hun maximale maatschappelijke integratie proberen na te streven.

Andermaal treft het ons in deze typologie dat begrippen, die in een wetenschappelijke context de suggestie wekken zich boven de maatschappelijke mêlée te verheffen, wel degelijk ideologisch geladen zijn. Er zijn dus OCMW's van het inertietype. Van Dale omschrijft inertie figuurlijk als daadloosheid, willoosheid. Een OCMW dat niet activeert is inderdaad inert, vergeleken met een OCMW dat activeert, voor zover dat de norm is. Maar juist in die norm komt het type welvaartstaat tot uiting dat de voorkeur wegdraagt. Het begrip inertie komt dan in een gans ander daglicht te staan. Het suggereert dan niet minder dan dat een OCMW, dat het recht op een minimuminkomen laat primeren, niet mee gaat met zijn tijd en van conservatisme getuigt. In deze hoogdagen van de activerende welvaartstaat, waarin solidariteit afhankelijk gemaakt wordt van de verantwoordelijkheid van het individu, is het niet meer bon ton zich te beroepen op de onvoorwaardelijke solidariteit van het stelsel van sociale zekerheid zoals dat na de tweede wereldoorlog werd uitgebouwd en door de overheid gewaarborgd. Het stelsel van sociale zekerheid was een vangnet, opgevat als een sociaal grondrecht waarop men algemene rechten kon doen gelden. Als zodanig was het *het* sociaal-democratisch antwoord op de uitdagingen van de armoede. In het huidige neo-liberaal beleidsklimaat van de Derde Weg (het Blairisme van New Labour in Groot-Brittannië, de Paarse Coalitie bij ons) met zijn impliciete aanname van een gedualiseerde samenleving, moet niet het sociaal vangnet van de overheid maar de integratie op de arbeidsmarkt armoede voorkomen. En

dus wordt het recht op steun afhankelijk gemaakt van de bereidheid, de plicht zich te laten activeren, in te treden in de kansen die de overheid schept om zich te wapenen voor de eisen van de arbeidsmarkt. Zo bekeken is het onderscheid tussen een OCMW dat disciplineert en een OCMW dat integreert slechts semantisch en is de laatste aanpak een weliswaar sociaal wenselijker variant van de eerste, maar heeft hij evengoed uitvoering aan het principe van voor wat hoort wat. Leefloners en werklozen met of zonder begeleiding richting arbeidsmarkt duwen op straffe van verlies van uitkering, in beide gevallen worden ze met de rug tegen de muur gezet. Des te meer daar de reële kansen op tewerkstelling en de voorwaarden waaronder deze wordt aangeboden, in deze overheidsstrategie slechts zaak is van tweede orde. Dit verhaal van accentverschillen in de disciplinerende van armen doorheen hun activering voor de arbeidsmarkt vinden we ook terug in de uiteenlopende manieren waarop in achterstandswijken gecontroleerd en gedisciplineerd wordt. Het Amerikaanse model is harder en volstaat er bij wijze van spreken mee rond ruimtelijk geconcentreerde armoede prikkeldraad te plaatsen. Nadelige effecten van armoede op wijkniveau worden in West-Europa het hoofd geboden door er een „verstrikkend web van controle” overheen te spannen, of zoals Uitermark het heeft uitgedrukt: te beheersen door te verweven via sociale cohesie, gemeenschapsvorming, surrogaatvormen van burgerparticipatie en dies meer.

Bovenstaande typologie geeft verder aanleiding tot meer prozaïsche beschouwingen. Uit een recente enquête rond de personeelssituatie van lokale dienstencentra en diensten voor gezinszorg in Brussel (K. Vanfraussen, *De personeelssituatie in de thuiszorg: een divers maar uitdagend gegeven!*, BWR) blijkt dat deze instellingen voor hun personeel, tewerk gesteld in sociale economieprojecten, te maken krijgen met OCMW's van het disciplineringsstype. Daarenboven hebben lokale dienstencentra het niet onder de markt om een evenwichtig personeelsbeleid te voeren en langs deze weg een kwaliteitsvolle dienstverlening aan te bieden. De activerende welvaartsstaat mag dan wel gretig beroep doen op sommige sectoren van de arbeidsmarkt (om de werkloosheidsstatistiek op te smukken?), voor de bereidwillige instellingen blijft het vooral een zaak van zichzelf behelpen. Want ook zij worden geconfronteerd met een terugwijkende overheid. En met hen de OCMW's die geacht worden het arbeidsmarktbeleid uit te voeren. Wanneer je in een zee van armoede nauwelijks het eigen hoofd boven water kunt houden, is activering voorwaar niet de eerste zorg. (ast.)

Huisjesmelkers: kwaal of symptoom?

Als er in de media over huisvestingsproblemen gepraat wordt, dan worden vaak de huisjesmelkers ten tonele gevoerd. Ook politici leggen graag stoere verklaringen af over de strijd tegen de huisjesmelkerij. Niet geheel ten onrechte natuurlijk, er zijn, zoals blijkt uit het voorbeeld hierna, gewetenloze uitbuiters die zich verrijken op de rug van mensen die geen andere mogelijkheid hebben dan bij hen te huren.

Maar als er één ding duidelijk is, dan is het toch dat deze huisjesmelkers alleen kunnen floreren omdat er geen menswaardig alternatief bestaat voor de hokken die zij verhuren. Vreemd genoeg is die boodschap zelden of nooit te horen.

Een ervaring uit de praktijk.

Via de huisvestingspermanentie komt Buurthuis Bonnevie in contact met één van de huurders van een appartement in een huis aan de Ninoofsepoort. De eigenaar is een notoire huisjesmelker, die op verschillende plaatsen in Brussel krotten verhuurt, onder andere aan asielzoekers.

Het huis is door hem opgedeeld in 8 kamertjes, allen in zeer slechte staat, vochtig, en rondt gevaarlijk omwille van de amateuristisch aangelegde gas- en elektriciteitsleidingen. De huurders betaalden maandelijks 270€ huur, plus 38€ voor „het onderhoud van de gemeenschappelijke ruimtes”, en daar bovenop oncontroleerbare rekeningen voor gas- en elektriciteitsverbruik die konden oplopen tot 100 € per maand.

Via de eerste huurder komen we in contact met de andere huurders in het gebouw. De meeste zijn asielzoekers die wachten op een beslissing ten gronde over hun asielaanvraag, en die steun krijgen van een OCMW ergens te lande. Samen met la Rue, een andere organisatie uit de buurt, beleggen wij een vergadering voor de huurders. We willen hen uitleggen wat hun rechten zijn en hoe ze deze kunnen laten gelden. Dat is een zeer ingewikkeld verhaal, en het is zelfs voor ons, beroepsmensen, niet altijd eenvoudig om te bevatten wat nu precies het verschil is tussen de gemeentelijke dienst hygiëne, de gewestelijke inspectiedienst en de

Foto: Geert De Pauw

vrederichter, wat hun rol is, wat de juiste gevolgen voor de huurders kunnen zijn indien zij op één van deze diensten beroep doen, en hoe de verschillende procedures zich tegenover mekaar verhouden. Een beetje tot onze eigen verbazing komen alle huurders opdagen voor de vergadering. Wij maken hen wegwijs in de ingewikkelde materie en overleggen met hen welke stappen wij het best kunnen zetten. De huurders blijken allemaal bereid om iets te ondernemen tegen hun eigenaar. Dat is verre van evident. Huurders, en zeker mensen in een onzekere verblijfssituatie, zijn vaak bang om op hun rechten te staan. In dit geval hadden ze dan nog te maken met een eigenaar die niet aarzelt om zijn huurders onder druk te zetten. De huurders zijn zich er van

bewust dat het risico bestaat dat ze hun schamele woning verliezen zonder iets beters in de plaats te krijgen. Geen enkele van de drie genoemde procedures voorziet immers gegarandeerde herhuisvesting wanneer de woning onbewoonbaar zou verklaard worden. Ook wanneer de eigenaar, een man die de huurwetgeving als zijn broekzak kent en zich laat bijstaan door gehaaid advocaten, de huurcontracten zou stopzetten, dan zouden ze opnieuw op zoek moeten naar een woning.

Na veel wikken en wegen wordt besloten dat alle huurders, met de hulp van een gespecialiseerde en erg gemotiveerde advocaat, een verzoekschrift aan de vrederechter zullen sturen (met de vraag om de woningen te herstellen en een schadevergoeding voor genotsderving te vragen) en dat het Buurthuis en la Rue tegelijkertijd een klacht zullen indienen bij de gewestelijke inspectie. De huurders en de werkers van de verenigingen zullen mekaar later nog verschillende keren terugzien op vergaderingen waar de strategie besproken wordt.

Geen van beide procedures is vandaag afgerond. De woning is door de gewestelijke inspectie niet gesloten, „omdat het niet erg genoeg was”. Alle huurders zijn nu, al dan niet na een vooropzeg door de verhuurder, uit het huis vertrokken. De eigenaar lijkt bezig te zijn met het uitvoeren van werken. In wat voor omstandigheden de vroegere huurders nu wonen weten we niet. Het is echter erg onwaarschijnlijk dat ze het in hun nieuwe woning veel beter getroffen hebben dan daar in dat huis aan de Ninoofsepoort.

Als de huisjesmelkers er niet waren.

Daar zit nu juist ook de kern van het probleem. Er bestaan gewoon geen alternatieven. Als je leeft van een OCMW-uitkering, en zeker als je daar bovenop nog eens een donkere huid hebt en een onzeker verblijfsstatuut, dan heb je gewoon geen enkele andere keuze.

Nog erger is het gesteld met de sans papiers. Zonder vast inkomen en zonder papieren zijn ze haast per definitie overgeleverd aan uitbuiters. De kreet van sommige huisjesmelkers, „Als wij er niet waren, dan konden die mensen nergens terecht” is, hoe cynisch het ook klinkt uit de mond van sommige individuen, jammer genoeg maar

al te waar. Het gevaar bestaat zelfs dat, wanneer er nog lang gefocust wordt op de huisjesmelkers zonder alternatieven aan te bieden, de verhuring van kamers aan dit publiek helemaal in de criminele sfeer terecht komt. Veel goedkope studio's en kamers bevonden zich tot voor kort in ongebruikte restructies van huizen, zoals op de zolders, waar de eigenaars dan met minimale middelen kleine en weinig comfortabele woningen van maakten, die ze voor een relatief lage prijs verhuurden. Uit altruïsme zullen ze het niet gedaan hebben, maar criminelen waren het zeker ook niet. Dit soort woningen wordt nu meer en meer gesloten, door de eigenaar zelf of na optreden van de overheid. Goedkope woningen verdwijnen, maar er komt niets in de plaats. Strengere normen, betere controle, allemaal goed en wel, maar wanneer komt er een alternatief? De strijd tegen de huisjesmelkerij kan alleen gewonnen worden als er een voldoende groot aanbod is van betaalbare, kwalitatieve woningen. Meer zelfs, in dat geval hoeft er geen strijd gevoerd te worden, het fenomeen zal vanzelf verdampen.

De strijd tegen huisjesmelkerij als PR-operatie

De term huisjesmelker is goed te vergelijken met die van mensensmokkelaar. Hoewel beide woorden ongetwijfeld een bestaande realiteit beschrijven, worden ze zeer vaak misbruikt door beleidsmakers om hun eigen falen en de tegenstrijdigheden in hun beleid te verhullen. Meer zelfs, beide fenomenen zijn het rechtstreekse gevolg van het ontoereikende overheidsoptreden.

Waaraan hebben mensensmokkelaars hun succes te danken? Aan de manier waarop de westerse regeringen reageren op de migratiestroom die zo'n twintig jaar geleden op gang is gekomen, namelijk via het sluiten van de grenzen. Die politiek heeft de stroom niet doen stoppen, alleen is de tocht gevaarlijker en duurder geworden, en alleen nog te realiseren via de tussenkomst van gewetenloze schurken die zich dankzij deze politiek van „Fort Europa” hebben kunnen verrijken. Handige politici slagen er in de indruk te wekken dat ze via de aanpak van deze mensensmokkelaars in de eerste plaats het welzijn van de vluchtelingen beogen.

Waaraan hebben huisjesmelkers hun succes te danken? Aan het ondermaatse, om niet te zeggen

onbestaande, aanbod van betaalbare woningen voor de meest kwetsbare groepen. Huisjesmelkers met de vinger wijzen is voor een beleidsmaker de gedroomde PR-operatie. Hij geeft de indruk echt met het huisvestingsprobleem begaan te zijn, het kwade te bestrijden, en maskeert tegelijkertijd dat hij niets fundamenteels verandert. Hij hoeft zich weer voor een tijdje niet meer te verantwoorden voor het feit dat er geen nieuwe sociale woningen worden gebouwd, of dat er niets gebeurt om de privé-huurprijzen in de hand te houden.

Maar het gaat zelfs verder. Maar al te vaak wordt deze zogenaamde strijd tegen huisjesmelkers gebruikt als alibi voor een jacht op illegalen of voor het verjagen van andere ongewenste armoezaaiers uit de gemeente. Wanneer het parket in actie schiet tegen huisjesmelkers, dan zal niet alleen de woning gesloten worden, maar dan wordt tegelijkertijd iedereen die geen geldige papieren kan voorleggen opgepakt. Voor vele huurders wordt het alternatief voor hun onbewoonbare woning de gevangenis (of, zoals het officiële eufemisme luidt, het gesloten asielcentrum), tot ze op het vliegtuig gezet worden.

Niet alleen het parket, ook gemeentebesturen begeven zich meer en meer op dit pad. Antwerpen is vorige zomer begonnen met haar „gewapend bestuur”, waarbij in bepaalde wijken werd overgegaan tot deur-aan-deur-controles. Maar ook in Brussel hebben verschillende gemeentes al gelijkaardige operaties – waarbij een amalgaam gemaakt wordt van onder andere controle op de naleving van de stedenbouwkundige reglementeringen en het controleren van de verblijfsvergunningen van de bewoners – op poten gezet, zonder dat daar veel ophef over gemaakt is.

Wat te doen?

Natuurlijk is dit geen pleidooi voor het ongemoeid laten van huisjesmelkers, of voor het door de vingers zien van slechte en gevaarlijke woonomstandigheden. Alleen, momenteel schijnt haast iedereen uit het oog te verliezen wat de evidentie zelf is: Er moet niet alleen gezorgd worden dat wat onbewoonbaar is gesloten wordt, en dat uitbuiters bestraft worden, er moet ook gezorgd worden voor een alternatief. Het is een illusie dat dit enkel via strenge normen kan. Want wat zien wij in de praktijk gebeuren nadat een woning onbewoonbaar

verklaard is? Ofwel wordt ze achteraf toch gewoon verder verhuurd, ofwel wordt ze in orde gebracht en voor een veel hogere prijs verhuurd, ofwel laat de eigenaar het leegstaan.

Foto: Geert De Pauw

Wat moet er dan gebeuren? Als er in de media of in het politieke debat al op deze vraag wordt ingegaan, dan heeft men het meestal over het spreidingsbeleid van politieke vluchtelingen. Er wordt dan met een beschuldigende vinger gewezen naar landelijke OCMW's die de hun toegewezen asielzoekers geld geven om een kamer bij een huisjesmelker in de grootstad te huren. Kwalitatieve, door de OCMW's gerunde plaatselijke opvanginitiatieven zouden inderdaad voor een aantal asielzoekers een antwoord kunnen zijn. Dit is echter slechts een heel gedeeltelijk antwoord op het probleem. De „ontvankelijke kandidaat vluchtelingen” vormen slechts een klein deel van diegenen die op huisjesmelkers een beroep moeten doen. Om dit probleem echt op te lossen moet er

eindelijk eens werk gemaakt worden van een echt huisvestingsbeleid. Voldoende sociale woningen, toegankelijk voor iedereen, de invoering van een huurtoelage, en de controle van de huurprijzen, dat zijn de recepten die de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen naar voren schuift. We gaan er hier niet verder op in, maar twee concrete pistes willen we hier toch belichten.

Een eerste is een idee dat ook, een tijdje geleden, door premier Verhofstadt geopperd werd. (jammer genoeg hebben we er, nadat de TV-camera's naar huis waren, niets meer over gehoord). De overheid zou moeten ingrijpen op de privé-markt, en meer bepaald precies op de laagste segmenten van die markt, de woningen die in slechte staat verkeren en niet aan de normen voldoen. Ingrijpen betekent niet alleen repressie, maar vooral ook hulp aan eigenaars die hun woningen willen renoveren om ze aan de normen te laten voldoen, op voorwaarde dat zij die daarna verhuren aan sociale huurprijzen. In het voorstel van de premier zou dat verlopen via fiscale stimulansen. Het zou ook, op gewestelijk vlak, kunnen via specifieke renovatiepremies. In het Brussels Gewest kunnen verhuurders alleen premies krijgen indien zij achteraf verhuren via een sociaal verhuurkantoor. Dit is een zeer interessant principe, en het heeft al tot enkele goede realisaties geleid. Toch blijft het, om allerlei redenen waar we hier niet verder op ingaan, een minderheid. Via een specifieke renovatiepremie voor verhuurders, gekoppeld aan geplafondeerde huurprijzen en een nauwgezette controle daarvan kan dit worden opgevangen. Voor deze woningen zou dan ook perfect een huurtoelage kunnen toegekend worden, zonder het gevaar voor perverse gevolgen voor de huurprijzen.

Een tweede piste is het openbaar beheersrecht. In de Brusselse huisvestingscode is voorzien dat, onder bepaalde voorwaarden, onbewoonbaar verklaarde woningen kunnen worden „opgeëist”, en daarna gerenoveerd en beheerd door openbare vastgoedactoren. De termijn daarvan is echter beperkt tot negen jaar, veel te weinig meestal om de investeringen die nodig zijn om de woning aan de normen te laten voldoen te recupereren via de huurinkomsten. Hier zou aan verholpen kunnen worden door bijvoorbeeld in de wet op te nemen dat de maximale duur van het openbare beheer afhankelijk is van de grootte van de investering

nodig om het gebouw aan de normen te laten voldoen.

Iets helemaal anders, maar even essentieel, is dat de regularisatie van mensen zonder papieren terug besproken moet worden. Hun huisvestingssituatie toont de absurditeit van hun situatie zeer goed aan. De overheidspolitiek bestaat voornamelijk uit het plaatselijk bestrijden van overlast. Af en toe worden er acties „tegen huisjesmelkers” uitgevoerd. Steeds gaat dit gepaard met het oppakken van de mensen zonder papieren die er worden aangetroffen. Meestal kan een minderheid van hen naar hun land van herkomst worden teruggevoerd. De anderen worden, met het bevel om het grondgebied te verlaten, weer vrijgelaten. Ze kunnen nergens naar toe, behalve naar een andere huisjesmelker.

Er bestaat in ons land inmiddels een hele batterij aan wetgeving en maatregelen die kunnen gebruikt worden tegen huisjesmelkers. Er zijn de gewestelijke huisvestingscodes, er is de nieuwe gemeentewet die het gemeentebesturen in sommige gevallen toelaat om onbewoonbare woningen te sluiten, de vrederechter kan optreden tegen verhuurders van woningen die niet aan een aantal minimumnormen voldoen, en tenslotte kan een huisjesmelker ook strafrechtelijk vervolgd worden. In geen van deze procedures is echter de herhuisvesting van de bewoners van deze woningen gegarandeerd. De Brusselse wooncode voorziet een soort van huurtoelage voor wie een onbewoonbaar verklaarde woning moet verlaten, en sinds huisjesmelkerij in de strafwet is opgenomen zijn er ook daarin een aantal maatregelen in die zin opgenomen (maatregelen die echter hun deugdelijkheid nog moeten bewijzen).

De verplichte herhuisvesting van slachtoffers zonder meer opnemen in de wet zou trouwens ver van voldoende zijn. In het beste geval zouden deze bewoners dan immers sociale woningen krijgen toegewezen waar anderen al jaren op zaten te wachten. Om de huisjesmelkerij een halt toe te roepen moet de overheid werk maken van een betaalbaar en kwalitatief alternatief, via de bouw van sociale woningen en via een sturend optreden op de privé-markt.

Geert De Pauw

Minder verbruiken is minder betalen*. Rationeel energiegebruik in de Noordwijk.

De aanleiding: ecologisch en sociaal

Minder verbruiken van gas, elektriciteit en water is beter voor het milieu én voor de portemonnee. In het kader van het Kyoto-protocol, dat in februari 2005 in werking trad, moet België tegen 2012 7,5% minder broeikasgas (voornamelijk CO²) uitstoten. De uitstoot van broeikasgassen in Brussel moet tegen 2010 met 9,4% verkleinen. Deze daling moet vooral van de huishoudens komen, aangezien zij binnen Brussel verantwoordelijk zijn voor ongeveer 41% van het energieverbruik. Daarnaast werkt Samenlevingsopbouw Brussel al enige tijd rond de te hoge huurprijzen van de woningen in de Noordwijk. Het is niet alleen de netto-huurprijs die voor problemen zorgt bij bewoners. Dikwijls zorgen ook de andere kosten zoals lasten en verwarmingskosten ervoor dat de druk op het gezinsbudget te hoog wordt. Vooral de energiekosten wegen vaak zwaar door. In de periode waarin de stijgingen van de olieprijs sterk mee het nieuws maakten, spraken een aantal bewoners het opbouwwerk aan over de hoge energiefacturen. Beide vaststellingen leidden tot het project „minder verbruiken = minder betalen”.

Beschrijving van het project

Doelstelling en doelgroep

We kozen ervoor om een project te organiseren in samenwerking met de drie huisvestingsmaatschappijen uit de Noordwijk: de Lakense Haard, de Brusselse Haard en GEBRUWO. Samen beheren zij ongeveer 900 appartementen. In dit project is het de bedoeling om het gas-, elektriciteits- en waterverbruik van 100 sociale huurders te verminderen. Vertrekkend van deze doelstelling kan op twee manieren gewerkt worden aan een daling van het energieverbruik van de deelnemers aan het project. Ten eerste willen we de individuele huurders aansporen om minder energie te verbruiken. Dit onder andere door een individuele energieaudit uit te voeren en een gemeenschappelijke vorming op te zetten waar tips rond rationeel energiegebruik (REG) gegeven worden. Daarnaast moeten ook de huisvestingsmaatschappijen zelf aangespoord worden om te werken aan REG.

Selectieprocedure

Uit de 900 wooneenheden die in het project opgenomen waren, moeten voor de twee jaar van ons project 100 deelnemende gezinnen gezocht worden. Dit wil zeggen dat de Brusselse en Lakense Haard ieder jaar ongeveer 20 en GEBRUWO ongeveer 10 gezinnen zullen selecteren. Het grootste selectie criterium is het verbruik, we willen voornamelijk met grootverbruikers werken. Een gezin met twee kinderen en twee volwassenen is dan bijvoorbeeld grootverbruiker van zodra het meer dan 4000 kWh elektriciteit per jaar verbruikt.

Dit jaar zijn er niet zoveel grootverbruikers geselecteerd als voorzien. Van de 49 deelnemers aan het project zijn er 13 tot 16 gezinnen met een te hoog verbruik. Dit komt voor een groot deel door de gehanteerde selectieprocedure. Enkel de Brusselse Haard selecteerde zijn bewoners op basis van het effectieve verbruik. Van de 19 deelnemende gezinnen zijn er 11 grootverbruikers, voornamelijk met een te hoge waterfactuur. De Lakense Haard heeft bewoners geselecteerd op basis van het surplus dat zij betaalden op hun afrekening. Daardoor zijn er maar weinig grootverbruikers geselecteerd: mensen die door het jaar een laag forfaitair bedrag betalen, moeten op het eind van het jaar vaak meer opleggen dan mensen met een hoge maandelijkse toelage. Dit alles had tot gevolg dat er maar twee grootverbruikers ingeschreven zijn. De 17 andere deelnemers hebben een normaal tot economisch verbruik. Tot slot GEBRUWO: doordat deze huisvestingsmaatschappij in de Noordwijk een kleiner aantal (negentig) appartementen heeft, zijn er maar tien gezinnen geselecteerd. De geïnteresseerde bewoners van de Arbeidsstraat konden zich vrijwillig inschrijven. Ook hier zijn slechts 1 à 2 grootverbruikers ingeschreven. Mensen die zich vrijwillig inschrijven voor dit project zijn zich vaak al bewust van de noodzaak van rationeel energieverbruik.

* Project met de steun van het Electrabelfonds en beheerd door de Koning Boudewijnstichting en Welzijnszorg.

Energieaudits

In het eerste deel van het project, bezoekt de sociaal assistent van de respectievelijke huisvestingsmaatschappij de deelnemers thuis. Hij neemt daar een kleine energieaudit af, waarbij hij samen met de deelnemer kijkt naar de gewoonten van het gezin en naar het appartement (staat van het appartement, gebruikte apparaten, verlichting, ...). De deelnemer krijgt concrete tips om zijn energieverbruik te verminderen, met een nadruk

op gedragsveranderingen of veranderingen in de woning die geen grote financiële investeringen vragen. Daarnaast krijgt hij een startpakket met een spaarlamp, een thermometer en 2 brochures met tips over REG. Om tijdens deze energie-audits de juiste conclusies te kunnen trekken en goede informatie te geven, kregen de partners van het REG-project een technische vorming door ABEA.

Bij de bezoeken werden er een aantal opmerkelijke vaststellingen gedaan. Het viel op dat zeer veel mensen hun verwarming verkeerd gebruiken en dat er veel onwetendheid is over de manier waarop je zuinigst verwarmt. Daarnaast verspillen veel mensen water: men wast dikwijls af onder stromend water, velen verkiezen een bad boven een douche, ...

Toch zijn foutieve gewoontes niet de enige oorzaken voor een hoog energieverbruik. In veel gevallen is een deel van het verbruik te wijten aan de staat van het appartement. Huurders hebben nog geen dubbel glas in de keuken en de slaapkamer, de gebouwen zijn slecht geïsoleerd en er zijn dikwijls grote vochtproblemen. Tot slot valt het op dat veel mensen hun factuur niet meer hebben of niet weten hoe ze deze moeten lezen.

Vorming

In maart werden de geselecteerde huurders per huisvestingsmaatschappij samen gebracht voor een vorming. Tijdens deze namiddag was het de bedoeling om in spelvorm de gegeven informatie nog eens te herhalen en nieuwe informatie te geven. De grootste vaststelling: de opkomst was laag tot zeer laag, slechts 15 van de 49 ingeschreven deelnemers namen deel aan een vorming. Het is geen enkele keer mogelijk geweest om echt met groepjes te werken. Ondanks de lage opkomst, waren de aanwezigen enthousiast en was er meestal een goede dynamiek aanwezig.

Afrondingsmoment

Dit projectjaar wordt afgerond met nog één informatievergadering voor alle geïnteresseerde bewoners (ook niet-ingeschrevenen). Op deze bijeenkomst wordt uitleg gegeven over de facturen van elektriciteit en water. Daarnaast geven de Brusselse en Lakense Haard uitleg over de calorimeters en zal vanuit GEBRUWO aandacht uitgaan naar de werking van de thermostaat en de liberalisering van de energiemarkt.

Affiches in de inkomhallen

Tijdens het projectverloop hangen we in de hallen van de huisvestingsmaatschappijen affiches. Op deze affiches staan dezelfde tekeningen als in de brochures die de deelnemers ontvangen hebben, samen met één of twee korte tips. Deze affiches worden elke week vervangen.

En de huisvestingsmaatschappijen?

De huisvestingsmaatschappijen werken actief aan het project mee, ze zorgen voor de energie-audits, zijn aanwezig tijdens de vorming en zullen een grote rol hebben in het afrondingsmoment. Daarnaast vergaderen de drie huisvestingsmaatschappijen ook mee in de stuurgroep. Deze stuurgroep komt regelmatig samen om het verloop van het project te bekijken en te evalueren, om toekomstige acties te plannen,...

Anderzijds zijn de huisvestingsmaatschappijen deels mee verantwoordelijk voor het hoge energieverbruik van hun huurders. De staat van de gebouwen is een sterk bepalende factor voor de energiefactuur. In de projectdoelstellingen richtten we ons niet alleen tot de bewoner, maar ook tot de huisvestingsmaatschappijen zelf. Zo moet er een doorlichting van de gebouwen georganiseerd worden, waarbij aan de hand van de resultaten van deze doorlichting gekeken wordt waar renovaties noodzakelijk zijn. Daarnaast is het ook belangrijk dat de huisvestingsmaatschappij haar bewoners verder informeert over rationeel energiegebruik.

Bewonersevaluatie: cijfers en bevindingen

Om naar de tevredenheid van de bewoners over het project te peilen, is er een evaluatie afgenomen bij de deelnemers. We hebben ervoor gekozen om bij de deelnemende gezinnen aan huis te gaan met een vragenlijst. In dit bezoek vroegen we voornamelijk naar de tevredenheid over het project en de verschillende onderdelen (audit, vorming, uitnodigingen, ...), naar gedane veranderingen in het gedrag of de woning en naar eventuele problemen rond de woning. Er is een evaluatie afgenomen bij 38 van de 49 deelnemers.

Het project

De tevredenheid van de projectdeelnemers is groot tot zeer groot. De mensen vonden de energieaudit nuttig en verhelderend en waren blij

Foto: Caroline Van Malderen

met het startpakket. Ook de deelnemers aan de vorming gaven aan dat zij tevreden waren. De 26 ondervraagde personen die niet deelnamen aan de vorming, halen vooral persoonlijke redenen aan voor hun afwezigheid. Daarnaast zijn onze uitnodigingen niet iedereen opgevallen. Vier mensen zeggen dat ze zich niet meer herinneren of ze al dan niet een uitnodiging gekregen hebben.

Zuiniger omspringen met energie is een dankbaar gespreksonderwerp. 17 deelnemers spraken met vrienden, familie of burens over het project en over rationeel energiegebruik in het algemeen. Daarbij wisselden de mensen regelmatig tips uit en toonden ze de brochures die ze gekregen hadden.

Veranderingen gedrag of woning

Aan het eind van het eerste projectjaar wilden we te weten komen of de mensen veranderingen

aangebracht hadden in hun gedrag of woning. Aangezien er geen objectieve meetresultaten beschikbaar zijn (mensen hebben hun factuur voor dit jaar nog niet gekregen, veel deelnemers beschikken niet meer over hun facturen van de vorige jaren, ...) kunnen we momenteel enkel naar veranderingen peilen via een bevraging. (Zie tabel 1: gedragsverandering per huisvestingsmaatschappij.)

Eentwintig van de 38 ondervraagde deelnemers, brachten veranderingen in hun woning aan. Van alle energiebesparende maatregelen is

spaarlampen installeren veruit de populairste. Daarnaast hebben een aantal mensen zich een stekkerdoos met schakelaar aangeschaft en kocht minstens één vrouw een A+ diepvries.

Bij elke huisvestingsmaatschappij geeft de helft van de geëvalueerde deelnemers aan dat hun gedrag verandert. Ze laten elektrische apparaten zoals radio, computer, ... niet meer in stand-by, zetten de verwarming zachter, ... Daarmee zijn gedragsveranderingen nog populairder dan aanpassingen in de woning. Bij de mensen die zeggen dat ze hun gedrag niet veranderden, spelen

Tabel 1: gedragsverandering per huisvestingsmaatschappij					
Huisvestingsmaatschappij		GEBRUWO	Lakense Haard	Brusselse Haard	Totaal
Gedragsverandering	ja	4	12	11	27
		57%	66%	85%	71%
	nee	3	6	2	11
		42%	33%	15%	29%
	Totaal	7	18	13	38
		100%	100%	100%	100%

Tabel 2: Tevredenheid over het appartement per Huisvestingsmaatschappij					
Huisvestingsmaatschappij		GEBRUWO	Lakense haard	Brusselse haard	Totaal
Bent u in het algemeen tevreden over uw appartement?	zeer tevreden	—	2 11%	—	2 5%
	tevreden	4 57%	8 44%	7 58%	19 51%
	min of meer tevreden	1 14%	1 6%	—	2 5%
	ontevreden	2 29%	6 33%	5 42%	13 35%
	zeer ontevreden	—	1 6%	—	1 3%
	Totaal	7 100%	18 100%	12 100%	37 100%

een aantal redenen. Zo zijn er deelnemers die al zuinig leven. Mensen die vroeger al aanpassingen deden en die op de hoogte zijn van het belang van rationeel energiegebruik. Daarnaast worden nog allerlei andere redenen aangegeven zoals dieren in huis, geen tijd of teveel werk.

Staat woningen

Tot slot werd er aan de bewoners gevraagd of ze tevreden zijn over de staat van hun appartement. 21 van de 38 bevraagde mensen zijn min of meer tevreden tot zeer tevreden. Toch duiken ook enkele problemen op die relevant zijn inzake energieverbruik. Zo hebben verschillende huurders in de Brusselse Haard last van vocht, al is het niet duidelijk of dit een probleem is waarvan de oorzaak bij de huisvestingsmaatschappij of bij de huurder ligt. Daarnaast vragen mensen naar dubbel glas en naar thermostatische kranen op de verwarming. Bij de Lakense Haard is vooral de vraag naar dubbel glas in de slaapkamers en de keuken heel groot en bij GEBRUWO vinden veel bewoners dat de tocht via de verluchttingsroosters de warmte wegneemt. Tot slot zijn er in alle huisvestingsmaatschappijen klachten over tocht via de raamkozijnen. (Zie tabel 2: tevredenheid over het appartement per huisvestingsmaatschappij.)

Aanbevelingen

De selectieprocedure wordt verfijnd zodat vooral grootverbruikers geselecteerd worden. Dit kan door te selecteren op het reële elektriciteit-, gas- en waterverbruik.

Het project is weinig zichtbaar. In de Lakense haard bijvoorbeeld, nemen er per woonblok meestal maar een vijftal gezinnen deel aan het project. Als gevolg hiervan ontstaat er weinig dynamiek tussen de bewoners. Op kleinere schaal werken zou hier een oplossing kunnen zijn. Zo kan de Lakense haard bijvoorbeeld 20 bewoners selecteren uit één of twee woonblokken.

De huisvestingsmaatschappijen kijken of zij op nog andere manieren kunnen werken rond rationeel energieverbruik met bewoners en geven informatie van andere organisaties en van de overheid (bijvoorbeeld rond energiepremies) door aan hun huurders.

Zowel tijdens de vorming als tijdens de evaluatie kwam ik vaak bij mensen die weinig tot geen Frans spraken. Soms was het zelfs onmogelijk om mijn boodschap door te geven. Er moet gezocht worden naar een oplossing voor het communicatieprobleem dat hieruit voortvloeit.

Mensen hebben het vaak moeilijk om andere gewoontes ook aan hun kinderen aan te leren. ABEA werkt momenteel aan een boekje voor kinderen met spelletjes en opdrachten rond energie. Volgend jaar zou dit boekje in de start-pakketten moeten komen voor gezinnen met kinderen.

Uitnodigen voor de vorming gebeurt volgend jaar intensiever: er zijn meer pogingen om elke uitnodiging persoonlijk te overhandigen en indien mogelijk in samenwerking met de sociaal assistent van de huisvestingsmaatschappij die de audit afnam. Zo wordt de link tussen de audit en de vorming sterker en zal de uitnodiging misschien beter over komen. Er komt een duidelijk herkenningsteken (logo) voor het project dat op alle documenten gebruikt wordt.

In het eerste projectjaar beperkte de participatie van de bewoners zich tot deelname aan de energie-audit, de vorming en de evaluatie. Naar volgend jaar toe willen we zoeken naar andere manieren om bewoners bij het project en de voorbereiding ervan te betrekken. Een vertegenwoordiging van bewoners in de stuurgroep zou een eerste stap in de goede richting zijn. Daarnaast wordt er ook gezocht naar energiezuinige bewoners (bijvoorbeeld uit dit projectjaar) die mee willen werken aan de vorming.

Binnen de BGHM zou er een dienst moeten komen die alle sociale woningen in Brussel aan een energieaudit onderwerpt en adviezen en financiële steun geeft om het sociale woonpatrimonium energiezuiniger te maken.

Valentine De Lannoy

Bron: www.ibgebim.be, VAN VOOREN, D. (2005), Dure woningen in de Noordwijk. Schiet het wijkcontract zijn doel voorbij? *Opbouwwerk Brussel*, jrg. 21, nr. 83, pp. 18-19.

De personeelssituatie in de thuiszorg: een divers maar uitdagend gegeven.

Naar aanleiding van een bezuinigingsronde brachten we eind vorig jaar de precare situatie van de Brusselse dienstencentra in kaart ⁽¹⁾. Een element in het dossier was de personeelssituatie. De diagnose kwam grosso modo hier op neer dat lokale dienstencentra vaak arbeidskansen bieden aan laaggeschoolden, veelal tewerkgesteld in (tijdelijke) statuten. Enerzijds gaat het om een bewuste keuze om een divers personeelsbeleid te voeren, anderzijds zijn deze organisaties haast verplicht om met deze mensen in zee te

gaan omdat ze met hun minimale reguliere personeelsformatie niet aan de toenemende hulpvraag kunnen beantwoorden. Dit gegeven brengt natuurlijk een extra belasting met zich mee voor het reguliere personeel. Immers, een lage scholingsgraad en niet aangepaste arbeidsattitudes doen de nood aan extra ondersteuning toenemen. Katrien Vanfraussen, adjunct-directeur van de Brusselse Welzijns- en -gezondheidsRaad is de samensteller van een dossier rond deze problematiek ⁽²⁾. Het is zeer de moeite om de gegevens uit dit onderzoek (op basis van een enquête) een ruimere verspreiding te geven. Het legt namelijk de vinger op de wonde van nogal wat organisaties die een divers personeelsbeleid wensen te voeren of daartoe verplicht worden vanuit een ontoereikende basissubsidiëring. Alle Brusselse 11 lokale dienstencentra en 2 diensten voor gezinszorg werden in het onderzoek betrokken. Hieronder lichten we de resultaten van dit onderzoek toe, hoofdzakelijk vanuit de situatie van de lokale dienstencentra.

De prioritaire acties die zich op grond van de probleemstelling opdringen, kunnen vooruitlopend als volgt worden samengevat:

- Het reguliere personeelskader van lokale dienstencentra dient te worden uitgebreid, niet alleen om aan de bestaande welzijnsnoden in de grootstad te kunnen beantwoorden, maar ook om aan laaggeschoold personeel de nodige begeleiding op de werkvloer te kunnen bieden.
- Voorwaardenscheppende vorming en opleiding voor laaggeschoolde werknemers in gesubsidiëerde contracten of in sociale economieprojecten moeten in eerste instantie focussen op taalvaardigheid en professionele attitudes via aangepaste lespakketten. Parallel dient het reguliere personeel nodig te worden gevormd om met laaggeschoold personeel om te kunnen gaan.

(1) Alain Storme, Dienstencentra leveren in of hoe een kei het vel te stropen, *Opbouwwerk Brussel*, 21 (2005), n° 85, pp.10-13

(2) Katrien Vanfraussen, *De personeelssituatie in de thuiszorg: een divers maar uitdagend gegeven!*, Brussel, BWR/BOT, 2006, 19 pp.

- Samenwerkingsverbanden met bestaande sociale diensten moeten worden opgezet om aan de vele psychosociale problemen van personeelsleden in deze statuten het hoofd te kunnen bieden.
- „Toeleveraars” van dergelijk personeel zoals BGDA en OCMW moeten een grotere verantwoordelijkheid opnemen op het vlak van trajectbegeleiding.

De personeelssituatie doorgelicht

Soorten statuten

Het dossier opent met een aantal verschillen inzake personeelsaangelegenheden tussen de thuiszorgsector en de brede welzijnssector. Deze verschillen kwamen aan het licht in een bevraging in het kader van het project Baanbrekend Brussel dat beoogde een schets te geven van de personeelssituatie in de welzijnssector. De thuiszorgsector wordt met een groot personeelsverloop geconfronteerd. Er zijn meer vacante functies die ook langer openstaan. De thuiszorgsector rekruteert meer op de Brusselse arbeidsmarkt en slurpt ook een veel groter aantal laaggeschoolden op. Tenslotte is er in de thuiszorg een veel grotere diversiteit inzake etnische origine. De helft of meer van het personeel heeft er een niet-Belgische achtergrond. Op grond van deze bevindingen werd het personeelsbestand in de thuiszorg wat meer gedetailleerd in kaart gebracht.

In de dienstencentra treffen we grosso modo 3 soorten contracten aan: standaardcontracten (gesubsidieerd via het Vlaamse thuiszorgdecreet en de verordening van de VGC), gesubsidieerde contracten (geco statuten) en contracten in het kader van de sociale economie (DSE en artikel 60). Te onthouden valt dat in zes instellingen meer mensen werken met een gesubsidieerd dan met een standaard contract en in 4 instellingen de helft of meer personeelsleden werken in het kader van de sociale economie. In de diensten voor gezinszorg is de situatie anders. Daar gaat het hoofdzakelijk om standaardcontracten en wordt veel minder de kaart van de sociale economie getrokken.

Etnische origine

Inzake etnische diversiteit in de personeelsbezetting tonen de dienstencentra een grote verscheidenheid. Drie instellingen hebben hoofdzakelijk

autochtone medewerkers; in 4 centra vormen allochtonen de meerderheid; in 1 instelling bestaat het personeel uit 1/3 allochtonen. In de overige is de verdeling fifty fifty. De diensten voor gezinszorg vertonen lagere percentages allochtonen.

Interessant gegeven is de koppeling van deze parameter met deze van de aard van het contract. Hieruit blijkt dat standaard contracten voor 90 % voorbehouden zijn aan autochtone werknemers. Bij gesubsidieerde contracten gaat het om een evenredige verdeling. Aan de andere kant gaat het in de sociale economie haast uitsluitend om tewerkstelling van allochtonen.

Anderstaligheid

Instellingen met veel allochtone tewerkstelling worden met de taalproblematiek geconfronteerd. Werkgevers die wensen dat hun personeel het Nederlands machtig is, zullen moeten investeren in taallessen. Van de 8 lokale dienstencentra met allochtonen in dienst hebben er vier een vormingsbeleid terzake. In één centrum kennen de medewerkers reeds Nederlands. In 3 centra zijn er geen Nederlandse taallessen. De eisen van de dienst laten dit niet toe, en laaggeschoolde werknemers zijn moeilijk te motiveren om dat in hun vrije tijd te doen.

Opleidingsniveau

Lokale dienstencentra stellen hoog- en laaggeschoolden tewerk. Deze vaststelling wordt opnieuw interessant wanneer gekoppeld aan de parameters personeelsstatuut en etnische origine. Dan blijkt dat de hooggeschoolden meestal een standaardcontract hebben en laaggeschoolden, zoals te verwachten, vooral terug te vinden zijn in de gesubsidieerde en de sociale economie statuten. Vermits in deze statuten vooral allochtonen tewerkgesteld zijn is een lage scholingsgraad vooral in deze groep terug te vinden. Dit patroon wordt alleen doorbroken bij allochtonen met een hoger diploma uit het land van herkomst dat echter hier niet als gelijkwaardig erkend wordt. In de diensten voor gezinszorg worden dan weer voornamelijk laaggeschoolden tewerkgesteld.

Samenwerking

Uit het voorgaande valt op te maken dat de personeelssituatie in de lokale dienstencentra en de diensten voor gezinszorg op zijn minst

divers mag genoemd worden. Uit het vervolg zal blijken dat dit voor het personeelsbeleid nogal wat uitdagingen in petto heeft.

Een aspect van diversiteit is de grote tewerkstelling in het kader van de sociale economie. Het gaat hier om statuten die er in de eerste plaats gekomen zijn om het hoofd te bieden aan de hoge werkloosheid. Spelers of toeleveranciers op dit terrein zijn enerzijds de Brusselse Gewestelijke dienst voor Arbeidsbemiddeling (BGDA), anderzijds de OCMW's.

Met de Brusselse BGDA verloopt de samenwerking allesbehalve van een leien dak. Het aantal kandidaten dat aangeleverd wordt is bedroevend en meestal voldoen de kandidaat-werkzoekenden niet aan het vooropgestelde profiel van een vacature, ofschoon die richtlijnen wel beschikbaar zijn. Het engageren van artikel 60'ers is onderworpen aan een omslachtige procedure en dito papierwinkel. Dit personeel is niet noodzakelijk afkomstig van eenzelfde OCMW zodat dergelijke trajecten met meerdere OCMW-partners moeten doorlopen worden. Doorstromingscontracten en artikel 60'ers zijn per definitie tijdelijk. Als die al niet voortijdig afgebroken worden zijn er ook weinig mogelijkheden om hen te laten doorstromen. Dit komt weliswaar ten goede aan het personeelslid maar de organisatie plukt niet de vruchten van een toch niet geringe investering.

Omkaderingsnoden

Uit het voorgaande mag blijken dat de lokale dienstencentra en de diensten voor gezinshulp in Brussel, naast hun core-business, nog andere belangrijke maatschappelijke functies vervullen. De diensten voor thuiszorg stellen heel wat laaggeschoolden tewerk. De lokale dienstencentra bieden tewerkstellingsmogelijkheden in het kader van de sociale economie. Ook in dit geval gaat het om laaggeschoolde tewerkstelling, „voorbehouden” aan mensen van allochtone origine.

Het valt licht in te zien dat dit type personeel meer omkadering behoeft dan het door de band genomen hoger opgeleid personeel in de standaardcontracten. Kenmerken van personeel in gesubsidieerde contracten (hier gaat het meestal enkel om laaggeschooldheid) en contracten in het kader van de sociale economie zijn doorgaans

anderstaligheid, laaggeschooldheid en gebrek aan (recente) werkervaring. Zowel voor de kwaliteit van de dienstverlening als voor het versterken van de positie van werknemers op de arbeidsmarkt is blijvende aandacht voor verwerving van de Nederlandse taal noodzakelijk. De bestaande formules om de taalkennis van deze werknemers naar een hoger niveau te tillen zijn, zeker voor de lokale dienstencentra, te duur. De kenmerken laaggeschooldheid en gebrek aan (recente) werkervaring zijn niet bevorderlijk voor een adequate professionele attitude. Om hieraan te verhelpen moeten situaties gecreëerd worden waarin vorming en werkervaring gecombineerd kunnen worden. De opleiding polyvalent verzorgende biedt weliswaar perspectieven maar is in sommige gevallen te hoog gegrepen. Er is met andere woorden een leemte in het opleidingsaanbod waarin de combinatie van vorming en werkervaring centraal staat.

Een factor die verder meespeelt en uitermate veel eisen stelt aan een personeelsbeleid is het feit dat werknemers in het sociale economie-circuit af te rekenen krijgen met een opeenstapeling van psychosociale problemen waardoor ze voor hun organisatie eerder cliënten dan professionele medewerkers worden.

Alsof dit alles niet volstond, komt daar op het niveau van de organisatie nog de administratieve belasting bij, zowel bij aanwerving als bij bijvoorbeeld de loonsverrichtingen. Ook hier hebben de organisaties het gevoel er alleen voor te staan.

Omkaderingsvoorstellen

Vanuit de beperktheid van hun regulier kader stellen met name de lokale dienstencentra vast dat ze niet altijd een context kunnen scheppen waarin laaggeschoolde werknemers zich kunnen kwalificeren, niet alleen in functie van doorstroming, maar ook in functie van de eigen kwaliteitseisen inzake dienstverlening. Om dat te kunnen moet aan meerdere voorwaarden voldaan worden.

* Er dient werk gemaakt te worden van betaalbare taalopleidingen op maat. Daartoe dienen diverse organisaties de handen in mekaar te

slaan om in samenwerking met de VDAB een opleiding te ontwikkelen waarin de focus ligt op vervolmaking in de Nederlandse taal en het verwerven van geschikte arbeidsattitudes.

* Het detecteren van opleidingsnoden en de dagelijkse begeleiding op de werkvloer kunnen niet uitsluitend rusten op de schouders van centrumleiders. Analoom met de geco-omkadering a rato van 1 per 4 DSP'ers zou iets dergelijks ook moeten gelden voor de omkadering van artikel 60'ers. De rol van de OCMW's in dezen moet verduidelijkt worden.

* Er moet verder gedacht worden aan aangepaste opleidingen voor de social profit. De oriënterende opleiding Social Profit (een samenwerking van Groep Intro en VDAB) zou opnieuw kunnen geïntroduceerd worden. Deze dient aangevuld met verkorte opleidingen tijdens de tewerkstelling en vorming op de werkvloer. Ook tewerkstellingsstages in het reguliere circuit vormen een te bewandelen piste.

* Momenteel passeren werknemers met hun veelvuldige sociale problemen langs de centrumleider. De oprichting van een mobiele sociale dienst (met subsidies om dat mogelijk te maken) zou een deel van die druk kunnen wegnemen. Ook zouden samenwerkingsverbanden met bestaande diensten soulaas kunnen bieden. Zo zouden Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's) in een lokaal dienstencentrum een permanentie kunnen opzetten.

* Dan is er de grote administratieve belasting waarmee organisaties opgezadeld zitten. Centrumleiders moeten nu zelf hun weg zoeken in het doolhof van regelgevingen en opleidingsmogelijkheden. Zijn er organisaties die de rol van informant ter zake kunnen opnemen? En wie kan leidinggevenden en tussenkader (is nu in de meeste dienstencentra gewoon niet aanwezig) vormen in de coaching van laaggeschoolde werknemers?

* Eerder in het rapport werden reeds vraagtekens geplaatst bij de samenwerking met BGDA en OCMW's. De Vlaamse dienst voor arbeidsbemiddeling (VDAB) beschikt over een dienst waarop organisaties weliswaar tijdelijk

(6 maand) gratis beroep kunnen doen i.v.m. jobcoaching. Een voor de hand liggende vraag is of de BGDA analoom ook niet zou moeten werken in dergelijke visie van trajectbegeleiding. Ook OCMW's kunnen een minimalistische dan wel maximalistische invulling geven aan dergelijk soort taken. In Brussel althans wordt activering van deze instantie uit beperkt tot tewerkstelling in artikel 60 terwijl trajectbegeleiding meer zou betekenen voor een werkelijke integratie van leefloners in de arbeidsmarkt en dus in de samenleving.

Besluit

De meeste organisaties uit het onderzoek wensen een divers personeelsbeleid te voeren en zo hun steentje bij te dragen aan het lenigen van de werkloosheid in Brussel. Vaak zijn ze daartoe ook verplicht omdat hun regulier kader te beperkt is om aan de vele hulpvragen te kunnen beantwoorden. Om te beletten dat de kwaliteit van de dienstverlening achteruit gaat en om de doorstromingskansen van dat personeel te waarborgen, moet in opleiding en omkadering worden voorzien. Dit laat momenteel te wensen over. Het beleid dient haar verantwoordelijkheid op te nemen: meer middelen en druk op overheidsinstanties opdat ze hun taak naar behoren zouden opnemen. Organisaties dienen meer samen te werken en hun regulier personeel te scholen in de begeleiding van laaggeschoolden. Deze laatste ten slotte moeten kunnen beroep doen op meer taalopleidingen en andere specifieke vooropleidingen. **(ast.)**

Jaarverslag 2005

onderweg naar Samenlevingsopbouw Brussel

Naar goede gewoonte geven we de lezer inzage in het activiteitenverslag van Samenlevingsopbouw Brussel. Hiermee kijken we terug op het laatste jaar dat de organisatie onder de vlag van RisoBrussel aan de stedelijke weg timmerde. Na 22 jaar verdwijnt aldus een vertrouwde merknaam die ook bij anderstaligen gemakkelijk in de mond lag. De naamsverandering kadert in een globale strategie van de sector maatschappelijk opbouwwerk om vanuit een meer gezamenlijke profilering de slagkracht te vergroten.

Een gezamenlijke naam annex logo is daarvan alvast het zichtbare teken. Het spreekt voor zich dat RisoBrussel zich loyaal heeft ingeschakeld in dit proces om de identiteit van onze werksoort met het oog op beleidsbeïnvloeding te versterken, zelfs al is er de specifieke situatie dat Brusselse beleidsverantwoordelijken geen andere instituten voor samenlevingsopbouw op hun weg tegenkomen.

Een nieuwe naam en een nieuw logo betekenen daarom nog niet het overhoop gooien van een bestaande werking, noch inhoudelijk, noch methodisch. Samenlevingsopbouw Brussel blijft zich vanuit haar opbouwwerkgebieden inzetten voor de Brusselaars wiens belangen weinig behartigd zijn omdat ze noch over de middelen noch de invloed beschikken om netwerken voor zich te laten werken.

In dit jaaroverzicht focussen we traditiegetrouw op onze *core business* met korte berichtgeving over de stand van zaken in de diverse opbouwwerkgebieden. Volledigheidshalve ruimen we ook plaats voor de activiteiten in het kader van sociale cohesie, de WMKJ werking (Peterbos) en het werk van de ervaringsdeskundige in de armoede. Dit maar om te illustreren dat de engagementen van Samenlevingsopbouw Brussel wel verder reiken dan het opbouwwerk sec.

Zo zouden we ook nog een boom kunnen opzetten over de activiteiten van het secretariaat en de staf. Het secretariaat biedt een service op het vlak van

personeelsadministratie en lay-out en vormgeving, die verder reikt dan het eigen instituut. Ook de staf is, naast interne coachingswerkzaamheden, sterk betrokken op de samenlevingsopbouw in Brussel in de brede betekenis van het woord. Zonder al te zeer in detail te treden: in 2005 zetelden we in de bestuursorganen van niet minder dan 11 instellingen uit de belendende percelen. Men deed beroep op onze deskundigheid in de VGC adviesraad Welzijn en de VGC adviesgroep en werkgroep Lokaal Sociaal Beleid. We hadden zitting in de Commissie Brussel en nationale projectengroep van Welzijnszorg, in de preventieraad van Schaarbeek en Anderlecht, in de werkgeversfederatie Sociare Brussel. De WMKJ werking in Peterbos impliceerde beleidsvoorbereiding en -opvolging via de stuurgroep en het bestuurdersoverleg van Bres en in het verlengde hiervan werden we gevraagd als lid van de preventiecel comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel, lid van de participatiewerkgroep Integrale Jeugdhulp Brussel en lid van de stuurgroep Straathoekwerk Jes. Aan de andere kant van het demografisch spectrum verzorgen we nog altijd het secretariaat van het Brussels Overleg Dienstencentra. We zijn actief op het Brussels Platform Armoede en vertegenwoordigd bij het Observatorium Welzijn en Gezondheid. Dit overzicht is onvolledig en tegelijk saai, reden genoeg om er mee op te houden. Het was er ons alleen om te doen aan te tonen dat het sediment van meer dan 20 jaar werken uit vele lagen bestaat. Oude opdrachten ruimen niet noodzakelijk de baan voor nieuwe zodat het zaak blijft kerntaken en neventaken scherp uit mekaar te houden.

Onderstaand verslag is een bundeling van teksten en als dusdanig het product van een schrijverscollectief: de equipe van Samenlevingsopbouw Brussel. Veel pennen waren in het geding zodat eenheid van stijl niet kon worden gewaarborgd.

Opbouwwerkgebied Noordwijk

Het voorbije jaar zette Opbouwwerk Noordwijk zich in voor betaalbare huisvesting en een aangename woonomgeving. We brachten de buurtbewoners samen op allerlei wijkfeesten en via de bewonerscomités en de Nord-Gazet willen we een stem geven aan de bewoners.

Goed en betaalbaar wonen

Woningen wijkcontract

De voorbije jaren werden in het kader van het wijkcontract Noord 35 „aan sociale woningen gelijkgestelde woningen” gebouwd. Deze zullen begin 2006 in gebruik worden genomen. De richthuurprijzen voor deze woningen werden begin 2005 bekendgemaakt. Deze lagen erg hoog (bv. appartement met drie slaapkamers: 550€ huur + 230€ huurlasten). Samen met de Huurderunie Noordwijk hebben we de schepen van Stadseigendommen ervan kunnen overtuigen om aan gezinnen met minstens drie kinderen een korting van 20% toe te staan en het forfaitaire bedrag voor de huurlasten te verminderen.

Stedenbouwkundige lasten

In de zomer van 2005 werd het Bijzonder Bestemmingsplan (BBP) Helihaven goedgekeurd. Dit plan maakt de bouw van o.a. 75.000 m² kantoren tussen de Simon Bolivarlaan en de Antwerpsesteenweg mogelijk (zie verder: stedenbouw). Dit project zal meer dan 9 miljoen euro aan stedenbouwkundige lasten opleveren. De Stad Brussel wil hiermee 50 middenklassenwoningen bouwen. Opbouwwerk Noordwijk, de Huurdersunie Noordwijk en Dienstencentrum De Harmonie hebben een alternatief voorstel uitgewerkt. We pleiten voor de bouw van 50 goedkope stadswoningen, 20 serviceflats en de renovatie van het Harmoniecentrum. Eind 2005 hebben we hierover gesprekken gevoerd met de bouwpromotor en de schepen van stedenbouw. De eerste reacties waren positief. Dit dossier wordt in 2006 verder opgevolgd.

Minder verbruiken = minder betalen

Eind 2005 startten we, samen met de Stadswinkel (ABEA) en de Huurdersunie, een project Rationeel Energieverbruik (REG) op in de sociale woningen van GEBRUWO en de Brusselse en Lakense Haard. Vijftig gezinnen krijgen het bezoek van een sociaal

werker van de huisvestingsmaatschappij voor een energie-audit. Vervolgens wordt voor deze gezinnen een bijkomende vorming georganiseerd inzake REG. Opbouwwerk Noordwijk staat in voor de vormingsmomenten en de coördinatie van dit project, dat in de winter 2006-2007 zal worden herhaald.

Een aangename woonomgeving

Wijkwandeling met burgemeester

In maart 2005 leidde een delegatie van de bewonerscomités de burgemeester en verschillende schepen en gemeenteraadsleden rond in de Noordwijk. We wezen hen op een aantal pijnpunten die moeten worden aangepakt (bv. sluikestorten, overdreven snelheid, onveiligheid, leegstand...). In de nasleep van deze wandeling werden op verschillende plaatsen verkeersdrempels aangelegd. Ook werden er beloften gedaan i.v.m. de plaatsing van extra vuilnisbakken en het uitdokteren van een systeem van bewonersparkeren. De delegatie van de bewonerscomités volgt dit op.

Maand van de properheid

April werd uitgeroepen tot de „maand van de properheid”. Gedurende één maand zetten verschillende partners zich in om de Oude Noordwijk proper te houden. De schoolkinderen ontwierpen affiches, de politie deed extra controles op sluikestorten, we verspreidden kalenders met de data van afvalophaling...

Foto: David Van Vooren

Buurtfeesten

Ook dit jaar werd de traditie van buurtfeesten, braderijen e.d. voortgezet. We organiseerden samen met de bewoners en andere verenigingen een nieuwjaarsreceptie in het Harmoniecentrum, een bloemenmarkt op het Sint-Rochusvoorplein, een wijkfeest met rommelmarkt op de Antwerpsesteenweg en een straatfeest in de Arbeidsstraat. Op onze vraag werd de Noordwijk op de Nationale Feestdag mee opgenomen in het programma „Feest in de Stad”: op 21 juli organiseerden we, samen met de Stad Brussel en Muziekpubliek,

Foto: David Van Vooren

muziekoptredens, een barbecue en een rommelmarkt op het Sint-Rochusvoorplein.

Een stem geven aan de bewoners

Nord-Gazet en bewonerscomités

Dit jaar brachten we drie nummers van de Nord-Gazet uit. De Nord-Gazet blijft voor ons *het* middel bij uitstek om de bewoners te informeren over de plannen voor de wijk (bv. grote bouwprojecten, wijziging buslijnen e.d.) en hen hierover zelf aan het woord te laten. We ondersteunen tevens de bewonerscomités die ijveren voor een aangename leefomgeving (contacten met stadsbestuur, wijkwandeling, petitjes...)

Consultatieraad wijkzaal

Op ons aandringen werd een consultatieraad opgericht in het „Noordpoolcentrum”, een polyvalente wijkzaal op de Antwerpsesteenweg (sport- en theaterzaal, cafetaria...). Deze raad bestaat uit afgevaardigden van de buurtbewoners, plaatselijke verenigingen en het stadsbestuur. Deze raad moet er o.a. over waken dat de zaal in eerste instantie ten goede komt aan de plaatselijke bevolking en dat ook niet-georganiseerde jongeren in het centrum terecht kunnen.

Opbouwwerkgebied Anneessens

Anneessens, kijkt maar om!

Het opbouwwerk in de Anneessenswijk zit ingebed in de werking van vzw De Buurtwinkel dat met haar laagdrempelige ontmoetingsruimte, haar sociale dienst en een project in het kader van het Stedenfonds inmiddels ook erkend werd als Vereniging waar Armen het Woord Nemen. De Buurtwinkel bezet ook een sleutelpositie en is draaischijf in de uitvoering van het wijkcontract Artevelde-Anneessens doordat de communicatie-verantwoordelijke voor dit wijkontwikkelingsproject van daaruit opereert.

Verankering in de buurtwinkel betekent deel uit maken van het globale team.

Dit wil zeggen dat de opbouwwerker een bijdrage levert aan activiteiten eigen aan vzw De Buurtwinkel. Hieronder vallen: verzorgen van

het onthaal en opvangen van kleine hulpvragen op woensdagnamiddag, voorzover hiervoor geen vrijwilliger kan worden ingeschakeld. Ook aan het jaarlijks kerstfeest en de zomeruitstappen van vzw De Buurtwinkel verleent het opbouwwerk zijn medewerking. Om de zichtbaarheid van de acties/activiteiten van de diverse deelwerkingen te verhogen naar wijkbewoners en bezoekers toe, werd er besloten gebruik te maken van een interne valvas. Op regelmatige tijdstippen voorziet het opbouwwerk een update van haar acties/activiteiten. Hierop aansluitend staat het opbouwwerk in voor een drietal wijkwandelingen voor geïnteresseerde groepen. Verder participeert het opbouwwerk in de uitvoering van de sensibiliseringscampagne rond properheid, gedragen door de projectmedewerkster van het Stedenfonds.

De onderhandelingen, geleid door Stads² in het kader van het opstarten van een wijkcentrum, zoals voorzien in het project „Beyond BSBis” werden in 2005 verder gezet. De opbouwwerkster vertegenwoordigt hierbij vzw De Buurtwinkel als partner in het project. De interesse van vzw De Buurtwinkel ligt er ten eerste in dat deze nieuwe locatie een mogelijkheid inhoudt om haar werking in onder te brengen. Ten tweede is er de interesse om actief mee te kunnen bouwen aan een goed concept voor dit wijkcentrum. Belangrijk om te vermelden, is dat de stad Brussel wil instaan voor de aankoop van het gebouw. Haar wens is om hier de diensten van BRAVVO te huisvesten. De vraag is hoe veel er nog gaat overschieten van het oorspronkelijk concept... Indien deze piste niets oplevert, is het zoeken naar een nieuwe locatie een zaak van de Raad Van Bestuur.

Het opbouwwerk representeert vzw De Buurtwinkel in het project „Coup d’Pousse” (klusjes- en uitleendienst) in het kader van het wijkcontract. Het project op zich wordt gedragen door BRAVVO. De rol van het opbouwwerk bestaat uit het mee vormgeven aan de inhoud van het project en de begeleiding van de ploegchef (als werknemer van vzw De Buurtwinkel).

In antwoord op de groeiende vraag van wijkbewoners en wijkorganisaties om „iets” te doen in verband met het thema onveiligheidsgevoelens, hebben diverse wijkorganisaties onder impuls van asbl BRAVVO de wens geuit om op 2 sporen samen te werken. Het eerste spoor betreft het uitklaren van samenwerkingsverbanden in een netwerk. Om uit te maken hoe de diverse wijkorganisaties onder het thema „onveiligheidsgevoelens” complementair kunnen samenwerken, werd aan het CBAI gevraagd een supervisie van 18 uren te organiseren, opgesplitst in 6 vormingsmomenten. Vervolgens heeft de opbouwwerk zich voor vzw De Buurtwinkel ingeschreven in een werkgroep gericht op het verfijnen van het containerbegrip „onveiligheidsgevoelens”.

Sinds 1997 ondersteunt het opbouwwerk een bewonerscomité in de Anneessenswijk. In 2004 was gebleken dat het niet evident is om sleutelfiguren blijvend te betrekken bij het bewonerscomité. Daarom werd in 2005 geopteerd voor een andere aanpak. Deze bestaat uit de opsplitsing van

Foto: Martine Weemaels

het bewonerscomité in een algemene driemaandelijke vergaderstructuur, gevoed vanuit diverse werkgroepen die maandelijks samenkomen (werkgroepen: onveiligheidsgevoelens, afvaardiging, properheid, uitstraling van de wijk, wijkcontract). Het opbouwwerk begeleidt de algemene vergaderstructuur, de werkgroepen uitstraling van de wijk (ter ondersteuning van de uitwerking van het lichtparcours Beneflux) en de afvaardiging (voorbereiding van het maandelijks contact met het kabinet van de burgemeester).

Tenslotte is er het thema sociale cohesie: het opzetten van allerlei wijkactiviteiten met de bedoeling zeer heterogene bevolkingsgroepen met mekaar in contact te brengen. Naast een bloemenmarkt werd er voor de eerste keer in de Rapenstraat een heus straatfeest georganiseerd. Met succes en voor herhaling vatbaar! Het opbouwwerk heeft de coördinatiefunctie waargenomen voor de realisatie van het wijkfeest op 29 mei 2005. Op deze dag was er een heerlijke wereldtafel voorzien, diverse stands (reuzenschaakspel, pétanque, straatbasket, rollerparcours, grime....) en een podium dat spijtig genoeg te veel rap aanbod waardoor de gemoederen lichtelijk verhit geraakten. Een volgende editie vraagt een kleinschaliger feest met nadruk op een familiaal karakter. En ja, waarom niet eens van locatie veranderen bvb. het Fontainaspark.

Opbouwwerkgebied Chicagowijk

Foto: Michel Demol

Sociale begeleiding

Het opbouwwerk verleende deze sociale begeleiding in de sociale wooncomplexen van de Begijnhof- en Chicagowijk.

Energieproject Houthulstbos en Papenvest

Het finaal rapport werd geschreven en de resultaten van het energieproject waren positief voor het wooncomplex Papenvest van Brussels Thuis, maar er waren weinig tot geen resultaten in het wooncomplex „Houthulstbos” van de Brusselse Haard, dit voornamelijk te wijten aan de weinig geïsoleerde woningen.

Na de jaarlijkse eindafrekening kenden we het verbruik van verwarming en warm water en konden we via een formule berekenen of dit een klein, normaal of groot verbruik was rekening houdend met de staat van de woning. De huurders die deelgenomen hadden aan het project werden ingelicht en kregen een herhaling van de tips om

hun energieverbruik te verminderen.

Vochtdossier Houthulstbos

Tijdens het energieproject meldden een aantal huurders dat hun woning kampte met een vochtprobleem via waterinfiltratie. Ook de huurdersafgevaardigde werd aangesproken rond dit probleem. Aangezien wij vanuit het opbouwwerk de huurdersafgevaardigde ondersteunen in haar werk, werd er voorgesteld om een dossier op te maken en eerste vaststellingen te doen via een vochtigheidsmeter, vochtdetector en fototoestel in de appartementen die met vochtproblemen kampen. Nadien werd er beroep gedaan op een architect die vaststelde dat de bouwmaatschappij het probleem van waterinfiltratie diende aan te pakken.

Een brief werd geschreven samen met de huurdersafgevaardigde en verstuurd naar de voorzitter van de raad van beheer. Vervolgens organiseerde de technische dienst huisbezoeken en werden de uit te voeren werken neergeschreven in een technisch rapport. Aan de hand van dit rapport startte de technische dienst met de uitvoeringen. Het opbouwwerk volgde van nabij.

Ondersteuning van de huurdersafgevaardigden Houthulstbos

Er werd een evolutie vastgesteld bij de vaardigheden en kennis van voornamelijk een huurdersafgevaardigde van het wooncomplex Houthulstbos. De andere huurdersafgevaardigde nam ontslag en werd vervangen door haar opvolgster.

Een structurele communicatie tussen huurdersafgevaardigden en huurders ontbrak, hierom organiseerde het opbouwwerk samen met de huurdersafgevaardigde een huurderbijeenkomst omtrent de rol van de afgevaardigde en de werking van de huurderadviesraad alsook de reeds ondernomen of nog te nemen acties.

Huurdersafgevaardigden functioneren matig tijdens zittingen van de huurderadviesraad en Raad van Bestuur, maar dit is meer te wijten aan de werking van beide raden.

In het najaar werd er vanuit het opbouwwerk gekozen om de huurderadviesraad voornamelijk te ondersteunen betreffende het aspect „Huurlasten”.

Huurlasten

Door de huurdersafgevaardigden werd een onderhoud aangevraagd met de directeur en verantwoordelijke van de technische dienst omtrent de afrekening van de huurlasten. Tijdens dit onderhoud werd er uitleg gevraagd en verkregen omtrent een aantal kosten, maar de adviezen van de huurdersafgevaardigden tot wijziging in berekening en beheer van de kosten werden niet aanvaard.

Na deze bijeenkomst werd er afgesproken om de facturen te gaan bestuderen.

In het najaar werden de voorgestelde adviezen van de huurdersafgevaardigden neergeschreven door de opbouwwerker en vormingswerker van de huurderadviesraden, gestaafd met argumenten en wetteksten, alsook met verwijzing naar een studie rond huurlasten van de Brusselse haard in 2001 door het huurdersyndicaat.

Sociale Cohesie

Wijkfeest

Er werd een project uitgewerkt rond fotografie en wijkverhalen om de „middenklasse” bewoners actief te betrekken bij het wijkfeest. Tot nu toe waren zij enkel passief aanwezig, dit in tegenstelling tot de andere bevolkingsgroepen van de wijk. Enkele middenklasse bewoners die een cursus fotografie volgden in het gemeenschapscentrum namen actief deel aan het project.

Nieuwjaarsreceptie en sociale kaart

Het werkjaar werd ingezet met een nieuwjaarsreceptie voor de organisaties van de buurt. De bedoeling was enerzijds een informele kennismaking tussen de (vele) organisaties die in de buurt actief zijn, anderzijds een formele kennismaking. Voor dit laatste ontwierp het opbouwwerk een korte voorstellingsfiche van elke organisatie. Ter gelegenheid van de receptie werden deze fiches geafficheerd en naderhand gebundeld tot een soort sociale kaart van de wijk.

Actiegroep Wonen

In maart werd er een oproep gelanceerd bij de wijkbewoners en de thuislozen die bereikt worden via het huisvestingsproject (zie verder) om een actiegroep te vormen voor het recht op wonen. Het doel van deze actiegroep is om ervaringsdeskundige mensen goed te informeren en zo

sterk te maken voor deelnamen aan acties en beleidsbeïnvloeding.

Tijdens maandelijkse bijeenkomsten wordt er vorming en discussie voorzien rond woonthema's. Mensen kwamen bijeen, maar met sterk wisselende samenstelling. Dit zorgde ervoor dat het altijd een stukje opnieuw beginnen is. Om ervoor te zorgen dat mensen zich op lange termijn betrokken voelen heeft de actiegroep een netwerk nodig. Dat werd gezocht bij partnerorganisaties in de wijk en in de thuislozensector.

Huisvestingsdienst voor Thuislozen

Het project huisvestingsdienst heeft tijdens zijn eerste volledige werkingsjaar een 70-tal thuislozen begeleid in hun zoektocht naar woonst. Het gaat hier om een minder of meer intensieve begeleiding op maat van de individuele thuisloze. In ongeveer de helft van de gevallen wordt er ook effectief een woonst gevonden. Anderen verdwijnen terug naar de straat, naar een ander onthaalhuis of vinden een andere oplossing (vb. begeleid wonen psychiatrie, ontwenningsskuur, terug naar familie...) Deze manier van werken sluit aan bij de visie op thuislozen die ook gehanteerd wordt in de thuislozenwerkingen van CAW Archipel, waarmee voor dit project een nauwe samenwerking werd opgestart.

Tijdens dit eerste jaar ging nog veel energie naar de praktische uitwerking van deze nieuwe dienst. In een volgend werkjaar zal meer aandacht worden besteed aan een betere omkadering van de dienst (samenwerking met ondersteunende diensten, opbouw vrijwilligersnetwerk).

Belangrijk aandachtspunt vanuit het opbouwwerk is de structurele vertaling van de huisvestingsproblematiek van thuislozen. Hiervoor werden in de loop van het jaar 2005 twee sporen gevolgd. Eerst en vooral is er de aandacht voor het vertalen van de individuele huisvestingsproblemen naar een collectief niveau. Hiervoor wordt de koppeling gemaakt met „onze” actiegroep wonen en met de andere acties voor het recht op wonen.

Daarnaast werd ook een uitwisselingsvergadering opgestart met andere diensten die mensen helpen bij het zoeken naar woonst. Hiervoor wordt samen gewerkt met de Brusselse Bond voor het Recht

Foto: De Schutting op uitstap

OPBOUWWERKGEBIED MOLENBEEK (i.s.m. Buurtwerk Molenbeek-centrum vzw)

Het opbouwwerk maakt binnen het Buurtwerk Molenbeek-centrum/Buurthuis Bonnevie deel uit van een ruimer programma voor sociale buurtherwaardering en omvat daarbinnen de volgende zeven deelprojecten: verankering en inbedding lokale structuur, de buurt anders bekeken, burens ontmoeten elkaar en werken samen aan meer leefbaarheid, bonneviepark, nieuwe bewoners – nieuwe dynamiek, bewonersparticipatie bij heraanleg straten en wijkcontracten. Naast deze zeven sporen vormt het verbeteren van het huisvestingsbestand in de buurt een ander belangrijk spoor binnen het ruimere programma. Maar dit gebeurt buiten het kader van het maatschappelijk opbouwwerk (hoofdzakelijk Stedenfonds) – vandaar dat we er hier niet dieper op ingaan.

Verankering, inbedding en uitbouw lokale structuur

De uitbouw van een degelijke basiswerking – wat noodzakelijk is om een gevestigde waarde in de buurt te zijn en te blijven – vergt een overkoepelende structuur. Vanuit het opbouwwerk worden dan ook de nodige tijd en middelen gestoken in de uitbouw van een degelijke buurtverankering. Om het contact met de buurt levendig te houden en de drempel zo laag mogelijk, organiseerden we in september vier buurtontbijten op de stoep van het buurthuis. Voor het opbouwwerk een manier om de vinger aan de pols te houden van wat er in de buurt leeft en tevens om mensen informeel met elkaar in contact te brengen zodat ze geen vreemden meer zijn voor elkaar. In het kader van de lokale inbedding

op Wonen. Bedoeling van deze uitwisseling is om onderling te leren van elkaars ervaringen en ook door uitwisseling bepaalde tendensen of structurele hinderpalen sneller te herkennen en eventueel te signaleren naar bepaalde diensten of naar het beleid.

neemt het opbouwwerk ook de coördinatie van de tweemaandelijks buurtkrant ter harte en tracht men bestuursleden en bewoners meer te betrekken door het organiseren van open algemene vergaderingen waarin door bewoners aangebrachte wijk-thema's een centrale plaats krijgen.

De buurt anders bekeken

„De buurt anders bekeken” is een bundeling van de talrijke initiatieven (KBC-wandelingen en buurtmaaltijden, rondleidingen voor studenten en diverse organisaties) die het opbouwwerk levert om de positieve kenmerken en talenten uit de buurt een ruimere bekendheid te geven. Nog meer dan vroeger wil het opbouwwerk hier ook de bewoners zelf en andere partners in de buurt bij betrekken om op die manier vanuit een gebundelde kracht de onderlinge sociale relaties te versterken en de draagkracht van de buurt te vergroten.

Burens ontmoeten elkaar en werken samen aan meer leefbaarheid

In de sociale woningblok Koor-Hoop is het opbouwwerk er via „buurtonbijten” in geslaagd samen met de bewoners een gesprek op gang te brengen over verschillende concrete leefbaarheidproblemen in en rond het woningblok (overlast garages, herinrichting binnentuin). Bedoeling was enerzijds deze concrete problemen in overleg met de sociale huisvestingsmaatschappij en de gemeente aan te pakken en anderzijds blijvend op geregelde tijdstippen ontbijten te organiseren om op die manier de contactname tussen de bewoners onderling te

bevorderen. Door een gebrek aan communicatie met de verantwoordelijken van de huisvestingsmaatschappij, organiseerden we in 2005 slechts een bewonersvergadering en een Sinterklaasfeestje in samenwerking met het sociale restaurant. De buurtontbijten stonden op een laag pitje bij gebrek aan informatiedoorstroming. Er werd ook nauw samengewerkt met de huurdersafgevaardigde.

Bonneviepark

Het Bonneviepark is momenteel (i.f.v. nieuwe Europese veiligheidsnormen) heraangelegd. Vlak voor en tijdens de werken was de overlast op en rond het plein weer gevoelig toegenomen en kwamen de „slachtoffers” aankloppen bij het Buurthuis. Twee elementen die het opbouwwerk deden beslissen om – na een cesuur van enkele jaren – opnieuw een project rond het Bonneviepark op te zetten. Met wijkorganisaties die op één of andere manier bij het park betrokken zijn en omwonenden werd een netwerk opgericht met als doelstelling enerzijds samen een zichtbare aanwezigheidspolitiek op het park uit te bouwen om op die manier opnieuw contact te krijgen met gebruikers en anderzijds gezamenlijk naar beleidsinstanties concrete signalen uit te zenden rond bepaalde problemen in en rond het park (politie, Brussels Instituut Milieubeheer – eigenaar park en verantwoordelijk heraanleg). Ook in dit kader organiseerden we maandelijks een grote animatieactiviteit voor jongeren i.s.m. Buurtsport en Notre Coin de Quartier.

Nieuwe bewoners – nieuwe dynamiek

In 2005 is er volop gebouwd in Molenbeek-centrum (vooral GOMB-woningen). Dit betekent dat er zich reeds heel wat nieuwe eigenaars gevestigd hebben. Het gaat hier om vooral jonge gezinnen-tweeverdieners van verscheiden culturele herkomst. Wij proberen deze mensen te verwelkomen in de buurt en hen in contact te brengen met „oudere bewoners” tijdens ontmoetingsactiviteiten. Deze bewoners hebben bewust gekozen voor deze buurt en beschikken vanuit dit oogpunt meestal over een grotere draagkracht om mee te investeren in projecten om de leefbaarheid in de buurt te verhogen. Bedoeling is deze nieuwe bewoners

dan ook gericht aan te spreken voor allerlei buurtactiviteiten (o.a. ontmoeting met *oude* bewoners ...) om op die manier een positieve dynamiek op gang te brengen die het imago van gans de buurt ten goede kan komen. Na de aanleg van de openbare ruimte rond een deel van de nieuwe Gombwoningen, organiseerden we een burenonthoofdingsfeest en werkten we met de bewoners rond de verkeersveiligheid van hun nieuwe plein.

Bewonerparticipatie bij herinrichting straten

De Parelstraat, Cinemastraat en Waterpasstraat (kleine straatjes) werden heraangelegd in het kader van het wijkcontract Crystal-Zwarte Vijvers (2000-2004). Het opbouwwerk heeft zich destijds geëngageerd om de plannen met de bewoners van deze straten te bespreken en om samen met hen hun wensen en noden kenbaar te maken bij de gemeente. Het opbouwwerk heeft van de heraanleg ook gebruik gemaakt om samen met de bewoners een ingroenings- en gevelschilderproject te realiseren.

Foto: Lieve Soete

Opvolging wijkcontracten

Momenteel zijn er drie wijkcontracten lopende in Molenbeek-centrum: Crystal-Zwarte Vijvers (2000-2004), Bronsgieterij-Pierron (2001-2005) en Werkhuizen-Mommaerts (2005-2009). Het opbouwwerk zetelt als wijkorganisatie in de Plaatselijke Commissie voor Geïntegreerde Ontwikkeling (PCGO) en tracht op deze manier bewonersbelangen op tafel te krijgen. Momenteel zijn 2 wijkcontracten in de uitvoeringsfase, de concrete heraanleg. Het opbouwwerk volgt deze werken van nabij op en signaleert door bewoners vastgestelde problemen aan het beleid. In die zin wil het opbouwwerk bekomen dat de PCGO ook na het officieel stopzetten van beide wijkcontracten (de uitvoering mag nog plaatsvinden in de opeen-

volgende 2 jaar) verder loopt om alle problemen die de openbare werken met zich zullen meebrengen te ondervangen. Het derde wijkcontract is pas opgestart. We informeerden de bewoners door middel van een extra editie van de buurtkrant en permanenties in het buurthuis. We namen deel aan 2 participatiedagen voor de opstelling van het basisdossier en formuleerden onze bedenkingen hierover tijdens de overlegcommissie. Het opbouwwerk is eveneens vertegenwoordigd in de PCGO van wijkcontract Schelde-Maas (2004-2008). De perimeter ligt buiten de wijk maar deze vertegenwoordiging zorgt ervoor dat het opbouwwerk invloed kan uitoefenen inzake het gemeentelijk informatie- en participatiebeleid ten aanzien van wijkontwikkeling.

OPBOUWWERKGEBIED KUREGEM

De focus van het opbouwwerk in Kuregem ligt sedert 2003 – de start van het nieuwe meerjarenplan van Samenlevingsopbouw Brussel – vooral op een project binnen de private huisvesting. Dit project kreeg in 2005 verder stilaan vorm en concentreerde zich op drie terreinen: het verder verkennen van de problematiek op de private huisvestingsmarkt onder de noemer „Kuregem geeft geheimen huisvesting prijs”, het opstarten van het project „Raadzaam Renoveren” (in het kader van het wijkcontract Raad 2004-2008) en het zelf opzetten en mee ondersteunen van acties in het kader van huisvesting (samen met de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen) met als bedoeling op politiek niveau het huisvestingsbeleid te kunnen beïnvloeden.

Kuregem geeft geheimen huisvesting prijs

Bij de start van het project huisvesting te Kuregem werd besloten om met meerdere organisaties een gezamenlijke dynamiek op gang te brengen onder de vorm van een tentoonstelling in drie luiken. Door te investeren in een eerste luik rond afkomst van de verschillende bewonersgroepen die Kuregem bevolken konden we profiteren van een duidelijk toegenomen interesse om samen te werken rond de thematiek huisvesting. Dit kon leiden tot nieuwe initiatieven. Een tentoonstelling

over „wonen vroeger en nu” bracht aan het licht welke waarden rond huisvesting cultureel werden beïnvloed. Wat missen de bewoners in hun woning hetgeen een belangrijke rol speelde in het vroegere thuisland? Waarom is het gebrek aan ruimte, een grote keuken zo belangrijk? Deze gegevens kwamen tijdens de voorbereidende groepsgesprekken aan bod. Met de opzet van dit luik van de tentoonstelling konden we ook een blik werpen op de binnenkant van de woningen. Er wordt veel geïnvesteerd om deze aantrekkelijk te maken, en de cultuur van het thuisland speelt hierbij een belangrijke rol. Dit culturele verschil was de rijkdom van onze tentoonstelling. In een volgend tentoonstellingsluik kwamen de vele tekorten van de woning aan bod. De problematiek van de slechte kwaliteit van de woningen kon ter sprake worden gebracht door middel van informatie over de nieuwe huisvestingscode van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. We werkten met bestaande groepen en ter voorbereiding van de tentoonstelling konden we een 220 tal personen bereiken. In navolging van de tentoonstelling bereikten we nog andere groepen zodat we in totaal +/- 300 personen konden bereiken. We kunnen stellen dat in Kuregem de info rond de nieuwe huisvestingscode ruim werd verspreid. *Na de uiteenzetting over de code van huisvesting konden we vaststellen dat de groepen veel*

interesse vertonen rond de aangehaalde thema's en het opbouwwerk liet zich opnieuw uitnodigen. Entraide des Marolles werkte een demonstratiekit uit met als inhoud alle technische problemen die je in een woning kan tegenkomen. Er wordt ook een aanzet gegeven tot oplossingen. We mochten hun methode gebruiken en werkten verder met enkele groepen rond vochtproblemen binnenin de woning. De kit is erg praktisch en we konden vaststellen dat de deelnemers in staat waren zelf de vochtproblemen en hun oorzaak binnen hun woning te detecteren. Het is en eerste stap voor een onderhoud met de eigenaar. We konden het werkjaar afsluiten met als positieve balans de vele contacten die we hebben met de bestaande groepen. We konden ze warm maken om verder te werken rond het thema huisvesting.

Raadzaam Renoveren

Vanaf 2004 ging in de Veeartsenijbuurt een nieuw wijkcontract van start. Dit wijkcontract situeert zich in de omgeving van het Raadsplein en kreeg als naam „Raads”. Met meerdere partners actief rond huisvesting te Kuregem werd door Samenlevingsopbouw Brussel in naam van het partnerschap een project Raadzaam Renoveren ingediend. Dit project wil via informatie over renovatie en via het uitlenen van materiaal de mogelijkheid creëren om met een krap budget toch een kwaliteitsvolle verbetering uit te voeren. We gingen hiervoor leentjebuur te Molenbeek. *Daar functioneert de uitleendienst al enkele jaren. Met raad en daad werden we bijgestaan voor de uitwerking van dit project. Samenlevingsopbouw Brussel en CRU zijn de uitvoerders van het project.* De andere partners zijn Régie des Quartiers Anderlecht en Casa Blanco (projecten van socio-professionele inschakeling in de bouw), Huurdersunie Anderlecht (voor alle mogelijke huurderadviezen), Logement Pour Tous en Baïta (sociaal verhuurkantoren). Dit project kon in principe in januari 2005 van start gaan, maar het Brussels Gewest besliste hier anders over. Het project kreeg pas groen licht in juli en is uiteindelijk pas vanaf september 2005 na bekrachtiging door de gemeenteraad van Anderlecht effectief kunnen starten. Er werd een lokaal ingericht (Fiennestraat), personeel aangeworven (technisch adviseur) en didactisch materiaal samengesteld. De deuren gingen open in oktober 2005.

Politieke beleidsbeïnvloeding inzake huisvesting

Ook dit jaar nam het opbouwwerk in Kuregem, als lid van de Brusselse Bond voor recht op Wonen, deel aan de actie „campagne tegen leegstaande woningen”. We hadden een onderhoud met de cel huisvesting van het OCMW en met de schepen van ruimtelijke ordening. Er werd opvolging gegeven aan onze vraag om effectief een taks op leegstand te heffen. Eigenaars van leegstaande panden kregen een brief met aanmaning. Hoeveel panden er nu effectief belast zijn kon ons nog niet worden meegedeeld. Eigenaars hebben nog de mogelijkheid in beroep te gaan tegen de beslissing van de gemeente. Drie van de acht leegstaande panden binnen de perimeter waarvoor we verantwoordelijk zijn voor deze actie werden intussen gerenoveerd. We participeren in 2006 aan een colloquium

Foto: Manu Aerden

georganiseerd door het plaatselijk observatorium van armoede van het OCMW. Er werden twee voorbereidende vergaderingen georganiseerd.

Het project Video People werd overgedragen naar andere lokale actoren (Kurasaw en Kureghem Net). Het WOK-huis (laagdrempelig buurtontmoetingscentrum waar de partners EVA en

Samenlevingsopbouw Brussel hun stek hebben met tewerkstellingsprojecten, lessen alfabetisatie en het opbouwwerk) kon de renovatie afronden. Er werd onderzocht of er ruimere netwerkvorming mogelijk is met andere Stedenfonds-partners in Kuregem en dit in functie van een betere afstemming van de aanwezige wijkinfrastructuur. Uiteindelijk slaagden we daar niet in.

OPBOUWWERKGEBIED PETERBOS

Project Sociale Cohesie

Netwerk Peterbos

Uit het buurtonderzoek van 2000-2001 in het kader van het opstarten van het project Sociale Cohesie werden de „gebrekkige communicatie- en informatiedoorstroming” en het „gebrek aan samenwerking en coördinatie tussen de verschillende lokale organisaties” aangekaart als belangrijke samenlevingsproblematieken. De netwerkontwikkeling met lokale partners en het opstarten van samenwerkingsverbanden werd een centraal actiepunt van het project Sociale Cohesie. De stuurgroep die bij het begin van het project Sociale Cohesie (september 2000) was opgestart werd na twee jaren geopend naar alle organisaties en diensten die actief zijn in Peterbos onder de naam „Netwerk Peterbos”.

De verschillende partners werken samen aan de verbetering van het leefklimaat in de wijk. Op het terrein zelf komt er meer netwerkvorming en de acties van de verschillende organisaties zijn beter op elkaar afgestemd. Begin 2004 werden alle projecten Sociale Cohesie geëvalueerd door de BGHM. Peterbos en o.a. het Netwerk werden als heel positief beschouwd. Naar aanleiding van deze evaluatie werd het Netwerk Peterbos ook intern geëvalueerd en aangepast. Via het Netwerk worden ook de samenwerkingsverbanden onder organisaties versterkt en uitgebreid. Als antwoord op specifieke problematieken worden ook buurtprojecten en buurtacties georganiseerd (vb. wijkfeest, properheidactie).

Familie- en Buurtontmoetingen

Naast het project Sociale Cohesie loopt er vanuit Samenlevingsopbouw Brussel in Peterbos ook het Jongerenwerking. Gestart in 1995 met sportactiviteiten en enkele kinderanimaties, is Jongerenwerking Peterbos uitgegroeid tot een volwaardig jeugdwerkinitiatief, door de VGC erkend als werking met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren (WMKJ). Voor de kinderen en jongeren (van 6 tot 25 jaar) zijn er slechts een beperkt aantal vrijetijdsvoorzieningen in Peterbos. Gezien de geïsoleerde ligging en het statisch karakter van de wijk, met beperkte mogelijkheden wat betreft beweging en evolutie, is verveling hét grootste probleem van de kinderen en vooral de jongeren in de buurt. Bovendien doen deze vaak rondhangende jongeren een onveiligheidsgevoel ontstaan bij de andere bewoners. Daarnaast is de allochtone (vooral Marokkaanse) gemeenschap er zeer gesloten, hetgeen intern vaak aanleiding geeft tot hoge sociale controle, vooral naar

de meisjes en vrouwen toe. Jongerenwerking Peterbos wil via het opzetten van een uitgebreid vrijetijdsaanbod het leefklimaat in deze sociale hoogbouwwijk op een positieve en gunstige manier beïnvloeden. Bij de start van het Project Sociale Cohesie in 2000, werd er besloten om een nauwe samenwerking aan te gaan tussen de Jongerenwerking en het project Sociale Cohesie, de medewerkers maken deel uit van een zelfde team. De contacten met de kinderen, jongeren en ouders – maar ook via het Netwerk Peterbos met de medewerkers van de andere organisaties actief in Peterbos – kunnen gemakkelijker gelegd worden. Dagelijkse informatie-uitwisselingen en informele discussies tussen medewerkers bevorderen het ontwikkelen van volwaardige projecten voor de wijkbewoners. Er wordt regelmatig samengewerkt voor buurt evenementen (wijkfeest, sinterklaasfeest, debatavonden), activiteiten en kampen. De dagelijkse samenwerking tussen het project Sociale Cohesie Peterbos en de Jongerenwerking Peterbos (éénzelfde Riso-team) krijgt via dit project een duidelijke vorm en laat ons toe om doelgericht te werken. De bijdrage van het project Sociale Cohesie houdt in:

- organisatie van familie-uitstappen en –ontmoetingen om de contacten tussen animatoren en ouders, en tussen de families onderling te verbeteren;
- ondersteuning van de animatoren voor inschrijvingen, informeren van bewoners, oplossingen zoeken voor specifieke problemen met kinder- en jongerengroepen, contacten met de wijkverenigingen en gemeentediensten ook occasionele deelname aan activiteiten van tiener-, kinder- en meisjeswerking;
- ondersteuning bewonersinitiatieven o.a. Arabische lessen voor kinderen;
- deelname aan het artistiek project in blok 2, een project dat gedragen wordt door 2 artiesten aangeworven in het kader van het „cultureel percentage” van de BGHM en Assam.

Vrouwenwerking – alfabetisatie

In september 2001 is het project Vrouwen Peterbos gestart. De doelstellingen waren: werken aan de samenlevingsproblemen, streven naar een vlottere communicatie met de huisvestingsmaatschappij, de leefbaarheid in de wijk verbeteren. Deze doelstellingen waren veel te hoog gegrepen voor de deelnemende vrouwen.

Hun eerste vragen gingen over taallessen, regelmatige ontmoetingen, opvoeding van de kinderen, tewerkstelling, ... Het werd onmogelijk om vrouwen te laten participeren in collectieve problemen wegens hun individuele vragen. Daarnaast is vanuit het Netwerk Peterbos en informele contacten de vraag naar alfabetisatie naar boven gekomen. In 2004 is het Project Sociale Cohesie Peterbos initiatiefnemer geweest om alfabetisatie-lessen op te starten, en dit dankzij een samenwerking met de vzw Lire & Ecrire. Een eerste (gemengde) groep was gestart in september en een tweede groep is gestart in maart 2005 met een nieuw aangeworven lerares, de bedoeling was om zo goed mogelijk te kunnen antwoorden op de vraag van vele vrouwen die liever les krijgen van een vrouw. Bij de vrouwen is er ook een dieper liggende vraag: regelmatige ontmoetingen, uitstappen, enz. De wijk is nogal geïsoleerd, vrouwen durven niet alleen op pad, voelen zich eenzaam in het opvoeden van hun kinderen, in het zoeken van een werk. In het kader van de alfabetisatie werden twee uitstappen georganiseerd: één naar de Lokale Missie en een naar het Zuidstation. Sinds september 2005 zijn er twee groepen voor vrouwen (de mannen die deelnamen waren van buiten de wijk en het aantal geïnteresseerde vrouwen van de wijk is groot), de lessen worden gegeven door Lire & Ecrire. In de loop van het jaar gaan uitstappen worden georganiseerd met de vrouwen en linken worden gelegd tussen die vrouwengroepen en de wijkactiviteiten, in de eerste plaats de opbouwwerkactiviteiten

Jongerenwerking Peterbos

Jongerenwerking Peterbos is door de Vlaamse Gemeenschapscommissie erkend en gesubsidieerd als werking met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. (WMKJ). Gedurende het gehele schooljaar was er op woensdagnamiddag (6-9 jaar), vrijdagavond (6-12 jaar) en zaterdagnamiddag (10-12 jaar) een Nederlandstalige kinderwerking – wat in vergelijking met de voorgaande jaren een gevoelige uitbreiding betekent van het Nederlandstalig accent binnen onze werking. De Franstalige kinderwerking (8-12 jaar) vond plaats op woensdagnamiddag. Op donderdagavond en zaterdagnamiddag werd er een tienermeisjeswerking (+13 jaar) georganiseerd. De tienerjongenswerking

Foto: Michel Demol

Foto: Jeroen Croux

(13 – 18 jaar) vond plaats op woensdag- en zaterdagmiddag en de jongeren (16 – 25 jaar) komen voortaan aan hun trekken binnen het Stedenfondsproject „Samen Leren Werken”. Dit project biedt meer individuele ondersteuning aan jongeren in de zoektocht naar werk of naar een geschikte opleiding. Ook gedurende de vakantieperiodes gingen er zo goed als elke dag activiteiten door voor de verschillende leeftijdsgroepen. De zaalvoetbalploegen van Peterbos United deden mee aan de zaalvoetbalcompetitie met volgende ploegen: miniemen (8-10 jaar) kadetten (10-12 jaar), scholieren (12-15 jaar) en een A-ploeg (16-25 jaar). De trainingen vonden plaats op maandag-, donderdag- en vrijdagavond. De eigenlijke wedstrijden gingen normaliter door op woensdag en zaterdag.

OPBOUWWERKGEBIED BRABANTWIJK

Naar een leefbare Brabantwijk

Het opbouwwerk in de Brabantwijk kadert in de contracten voor veiligheid en preventie van de gemeente Schaarbeek en is, als Meldingspunt, een aanspreekpunt voor buurtbewoners en buurtorganisaties. Het vormt, met het Wijkpartenariaat (erkend als organisatie waar armen het woord nemen) één van de drie pijlers in het samenwerkingsverband Limiet Limite (wijkontwikkelingsnetwerk voor de Brabantwijk – de twee andere pijlers steunen op de inbreng van studenten via de hogeschool VLEKHO en handelaars, via inbreng van UNIZO en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest via het handelskerncontract voor de Brabantstraat).

Project openbare netheid Brabant-Groen

De samenwerking tussen wijkpartners en overheidsdiensten werd in 2005 verder gezet. De campagne was gericht op communicatie en actie, met specifieke aandacht voor de handelsstraat en de omliggende, residentiële straten. Deze eerste grootschalige samenwerking met NetBrussel past in een ruimere netheidscampagne die we reeds jaren voeren in de Brabantwijk.

Overlegplatform Brabant-Groen

Deze groep kwam oorspronkelijk samen in het kader van het wijkcontract Brabant-Groen. In

september 2004 liep het wijkcontract af maar de groep coördinatie Brabant-Groen wil blijven voortbestaan en wil zelfs intensiever samenwerken aan projecten die de wijk en haar bewoners aanbelangen. Het platform heeft de grote kracht dat het bestaat uit zowel Nederlandstalige als Franstalige partners, dat deze zowel sociale als culturele werkingen hebben en dat er met verschillende onderwijsnetten wordt samengewerkt. De aanwezige organisaties bereiken samen ook een zeer ruim publiek in de Brabantwijk: oud en jong, daklozen, vluchtelingen, allochtone en autochtone inwoners, studenten en handelaars uit de Brabantwijk.

De gemeente Schaarbeek stapte, via het project focus 1030 voor prioritaire wijken, mee in het platform, en biedt methodologische ondersteuning aan projecten en acties en verzorgt ook, indien noodzakelijk, de communicatie tussen actoren op het terrein en de gemeente. Opbouwwerk Brabantwijk wil ook bewoners aanmoedigen er deel van uit te maken zodat het platform een ontmoetingsplaats wordt waar het geheel van wijkpartners en dus ook bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Zo moet het platform een instrument worden waar sociale en culturele organisaties, scholen en bewoners kunnen samenwerken aan

gemeenschappelijke projecten en waar deelnemers ervaringen en informatie kunnen uitwisselen over het wijkgebeuren. Het opzetten van concrete projecten vanuit dit platform is noodzakelijk om het levendig te houden. Prioritair zijn hierbij de projecten die de sociale cohesie in de buurt verstevigen en projecten die intergenerationeel en intercultureel zijn. Opbouwwerk Brabantwijk stelde een samenwerkingscharter en agenda op met de partners, vroeg een werkingsbudget aan voor het coördinatieplatform, ging op zoek naar nieuwe partners en coördineert dit platform.

Sociale cohesie

In dit kader vallen de coördinatie van de bloemenactie, de coördinatie van het wijkfeest (dat in het teken stond van openbare ruimte en de realisaties van het wijkcontract) en de maandelijkse ontbijtjes te situeren. Bewoners kregen eveneens steun bij de organisatie van straatbanketten in het kader van de Autoloze Zondag. Met het evenement „Campus Brabantwijk” willen de (hoge)scholen hun openheid ten aanzien van hun omgeving benadrukken. Het meldingspunt hielp mee de link tussen scholen en buurtbewoners via acties tijdens Campus Schaarbeek te versterken.

Wijkcontract: opvolging werkgroep park Koningin-Groen

Het Meldingspunt maakt deel uit van het comité de pilotage „Parc Reine Verte” en de werkgroep betrokkenheid van lokale actoren om er mee te helpen op toezien dat het oorspronkelijke project voor het park bewaard blijft en dat bewoners, buurtscholen en organisaties betrokken blijven bij het parkproject.

Communicatieproject

Er worden een vijftal valves (informatiepanelen of berichtenborden) op strategische plaatsen in de wijk aangebracht, onder andere aan de ingang van het toekomstige park in de Groenstraat en in de Dupontstraat. De valves bestaan enerzijds uit een plattegrond van de buurt met relevante hulp- en dienstverlening en openbare voorzieningen en anderzijds uit een wijk/infokrant voor en van buurtbewoners en –gebruikers. Dit signalisatieproject is momenteel in voorbereiding en deels in uitwerking. Het heeft tot doel de communicatie tussen de buurtorganisaties en de wijk te ver-

beteren, de bekendheid van die buurtorganisaties, diensten en publieke ruimtes te vergroten, wijkacties te communiceren aan bewoners en gebruikers en ook bewoners en gebruikers van de wijk een stem te geven via de muurkrant.

Foto: Julie Claeys

Ervaringsdeskundige armoede en sociale uitsluiting

Algemene werking

De ervaringsdeskundige is toegevoegd aan vzw. De Schakel, een erkende vereniging waar armen het woord nemen. In de werking van dergelijke vereniging moeten 6 aandachtspunten tot uiting komen: contacten leggen met armen; hen verenigen; opkomen voor hun maatschappelijke emancipatie; veranderen van maatschappelijke structuren; in dialoog treden met overheid en samenleving. De ervaringsdeskundige kreeg een specifieke opleiding in de problematiek van armoede en sociale uitsluiting. Daarmee gewapend neemt ze deel aan een aantal activiteiten die De Schakel organiseert voor haar leden.

In de (wekelijks) themagroepen worden vooroordelen bespreekbaar gemaakt. Zo was er het thema Ramadan. Belgische leden gaven hun kijk op dit

gebeuren terwijl Turkse en Marokkaanse deelnemers de doelstellingen ervan duidelijk maakten. Als afsluiter hebben de Turkse en Marokkaanse leden een maaltijd klaargemaakt voor de bewoners van de wijk. Deze maaltijd is opgediend in het sociaal restaurant van Poverello in de Brabantwijk. Er werd gekookt voor 100 personen.

Naast de themagroepen zijn er de tweewekelijkse sport- en gymnastiekactiviteiten. Vanuit de multiculturele bevolking en het respect voor elke culturele achtergrond wordt de gymnastiek alleen opgesteld voor vrouwen. De sportactiviteiten daarentegen staan open voor iedereen. De sportactiviteiten worden door de ervaringsdeskundige begeleid.

Foto: Vereniging Waar Armen Het Woord Nemen

Daarnaast is er ook een maandelijks kookactiviteit met een 15tal deelnemers, die zowel door de ervaringsdeskundige als een collega samen worden begeleid. Elke maand wordt er een recept van een ander land gekookt door één van de leden van De Schakel. Deze worden genoteerd en vertaald naar het Frans om op het einde van het jaar een recepten- boekje te maken voor leden en niet-leden.

Als opgeleide ervaringsdeskundige is het ook belangrijk om informele contacten te hebben met leden en niet leden. Hiervoor werd er gekozen om elke week minstens één keer bij Poverello

te gaan eten. Dit heeft een dubbele bedoeling: de samenwerking met Poverello uitbreiden en een vertrouwensrelatie opbouwen met leden en nieuwe leden.

De laagdrempeligheid van de organisatie was een werkpunt in het werkjaar 2005. Het uitzoeken hoe zich nog beter bereikbaar en open te stellen naar de leden nam dus veel tijd in beslag. Dit leidde tot de organisatie van opendeurmomenten, onder de benaming „koffieklets”. Er is samenwerking met het Sint-Jansziekenhuis, meer bepaald de psychiatrische afdeling. De opendeur momenten gingen door op dinsdagvoormiddag, woensdagvoormiddag en vrijdag de hele dag. Woensdag was succesrijkst met ongeveer een vijftiental bezoekers. Er is ook een samenwerking gegroeid met vzw De Buurtwinkel (vereniging waar armen het woord nemen) op het Anneessensplein te Brussel. Door om de twee maanden samen een uitstap te organiseren kunnen mensen van de ene vereniging in contact komen met de leden van een andere. Zo is men gaan schaatsen (20tal deelnemers), gaan bowlen (45tal deelnemers met kinderen). Er was eveneens een bezoek aan de de ijssculpturen in Brugge en een uitstap naar Bokrijk met twintig deelnemers die ieder een gerechtje uit het land van herkomst hadden meegebracht. Er was ook de deelname aan de uitstap georganiseerd door het Brussels overlegplatform armoede (totaal 115 deelnemers).

De bijeenkomsten op het Brussels Overlegplatform Armoede werden actief opgevolgd door een viertal leden van De Schakel en de ervaringsdeskundige. Het werkersoverleg van het Brussels Overlegplatform Armoede was viermaal de place to be voor de ervaringsdeskundige.

Het wijkfeest wordt door iedereen intensief mee voorbereid. Onze doelgroep bundelde al haar talenten bijeen om de grootste durum van de wijk te maken.

De forumvergaderingen van het Vlaams Netwerk, de werkgroepen van de Brusselse Bond Recht Op Wonen (BBROW) maakten dan weer dat een aantal leden met ondersteuning van de ervaringsdeskundige een ander kijk kregen op de wijze waarop maatschappelijke structuren werken. Ze gaven ook tips en ervaringen mee aan

de begeleiders van deze groepen die ze dan op hun beurt meenamen naar het beleid.

Er werd ook actief meegewerkt aan het project leegstand, dat gegroeid is vanuit de campagne van 2004 Hier kan men drie woningen bouwen, gedragen door de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen, in samenwerking met 24 organisaties.

Tenslotte zijn er nog de externe vormingen die de ervaringsdeskundige links en rechts verzorgt, alleen of samen met haar coach en leden uit de doelgroep.

Comité huisvesting.

Begin 2005 is beslist om verder te werken rond het project „leegstand” in de wijk. In 2004 was men reeds begonnen met het plakken van affiches op leegstaande gebouwen (Hier kan men drie woningen maken) en het uitdelen van informatieve flyers (beschikbare premies voor verbouwingen). Dit project liep in gans Brussel en was georganiseerd door de Brusselse Bond Recht Op Wonen (BBROW). Aanvankelijk luidde de vraag om een gebouw in een vorm van peterschap te nemen en dit op te volgen: het opzoeken en contacteren van een eigenaar om hem aan te zetten om zijn woning terug op de markt te brengen. Dit kon gebeuren door hem alle beschikbare middelen kenbaar te

maken (premies, mogelijkheid tot inschakelen van sociaal verhuurkantoor, enz...).

Wanneer dit niet lukte, diende de gemeente Schaarbeek onder druk gezet te worden om de wet op de leegstand toe te passen. Van dergelijk peterschap kwam echter niets in huis.

Eind februari vroeg de BBROW om een gedateerde lijst met leegstand te actualiseren. Op een groot stratenplan zou de leegstand gevisualiseerd worden. Ondertussen waren er een aantal werken gestart in het kader van het wijkcontract. Tijdens een viertal vergaderingen werd afgesproken wat diende verstaan te worden onder leegstand en de criteria die daarvoor zouden gehanteerd worden. Het groot stratenplan werd ook onderverdeeld om er in de Brabantwijk mee rond te kunnen trekken.

Het frappeerde dat er in de wijk nog weinig leegstand vast te stellen was. Gebouwen die daarvoor nog leegstonden waren verbouwd of in verbouwing. De invloed van het wijkcontact wordt dus zichtbaar. Anderzijds staan een meerderheid van de gevels er in zeer slechte staat bij. Ze geven een verloederde indruk en dragen niet bepaald bij tot een positief imago van de wijk als geheel. Misschien een denkpiste voor een volgend project....

Foto: Michel Demol

Naar een meer participatieve lokale democratie.

MEMORANDUM VAN SAMENLEVINGSOPBOUW BRUSSEL AAN DE DEMOCRATISCHE PARTIJEN VAN BRUSSEL STAD NAAR AANLEIDING VAN DE GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN VAN 2006

Inleiding.

Op 8 oktober is er de traditionele gemeentelijke stembusgang. Dan beleven de burgers hun „moment de gloire” en kiezen ze zich vertegenwoordigers. Ze gebruiken hun stem om gekozenen terug te fluiten of hen met een nieuw mandaat te belonen voor het gevoerde beleid. Met een goed werkende vertegenwoordigende democratie staat of valt zonder meer het democratisch gehalte van onze moderne samenleving. Maar precies deze vertegenwoordigende democratie beleeft een malaise. Veel burgers die zich bedreigd of uitgesloten voelen geven gehoor aan de populistische oproep van figuren die simpele oplossingen beloven voor complexe problemen. Anderen maken gebruik van juridische verweermogelijkheden om het gelijk alsnog aan hun kant te krijgen. Er heerst met andere woorden een groot gevoel van machteloosheid over het reilen en zeilen van de politiek. Wij zijn ervan overtuigd dat een meer participatieve invulling van de representatiedemocratie deze laatste een flink eind uit het sukkelstraatje kan helpen. Nu zijn er in het verleden reeds heel wat pogingen ondernomen om burgers via inspraakcircuits op het beleid te betrekken. Denk maar aan het zeer uiteenlopende gamma aan adviesraden, hoorzittingen, commissies van openbaar onderzoek etc... Nog te vaak ervaren wij dat deze structuren vanuit het gezichtspunt van beleidsmakers worden gebruikt, in het beste geval als toetssteen voor wat als voorstellen/ontwerpen in de beslotenheid van de eigen circuits tot stand kwam. Dit instrumentele gebruik maakt inspraak voor beleidsmakers nuttig voor zover het binnen de lijnen blijft van wat zij als uitkomst wenselijk achten. Inspraak wordt problematisch wanneer het geen steun verleent aan voorgegeven kaders, wanneer het kritiek produceert. Dan verharden standpunten en verschuilt men zich achter het primaat van de

politiek. Verlies aan legitimiteit in hoofde van de burger is de prijs die de bestuurder voor deze beleidscultuur betaalt.

Een beleidscultuur die de burger ernstig neemt en die dus bijdraagt aan de legitimiteit van bestuurders bevat volgende elementen:

- de bereidheid van bestuurders om snel en adequaat op noden en behoeften van burgers in te spelen;
- de capaciteit om een kwaliteitsvolle dienstverlening aan te bieden;
- de bereidheid om burgers in het beheer van diensten te betrekken;
- de mate waarin besluitvorming open, doorzichtig en door de burger aanstuurbaar verloopt en in zijn effecten gemotiveerd wordt.

Samenlevingsopbouw Brussel is met een aantal projecten aanwezig in verschillende wijken van Brussel stad. Een belangrijke pijler van haar werking is bewonersparticipatie. Vandaar dat zij vragende partij is voor structuren die de participatie van de burgers aan het stedelijk beleid t.a.v. van hun woon- en leefomgeving mogelijk maken. Voorliggend memorandum bevat geen waslijst van alles wat in de wijken zou kunnen/moeten gebeuren. Het concentreert zich uitsluitend op de participatieproblematiek. Het wil de democratische politieke families van Brussel stad, die straks de gemeenteraadsverkiezingen ingaan, zeer concreet een aantal pistes aanwijzen die de participatiedemocratie op een bescheiden manier verder op het spoor moeten zetten. Deze pistes staan in kaders. Elk kader wordt voorafgegaan door een meer theoretisch argument voor een meer participatief geïnspireerde democratie.

Memorandum

Een belangrijk uitgangspunt van participatieve democratie is dat democratische besluitvorming best plaats vindt daar waar de beslissingen zullen uitgevoerd worden. Probleem- en oplossings-percepties van zij die de gevolgen van bepaalde beslissingen zullen ondergaan worden zodoende mee ingecalculleerd.

In acht buurten (Vijfhoek, Louisa, Noordwijk, Noord-oostwijk, Laken Zuid, Laken Noord, Neder-Over-Heembeek en Haren) organiseert de Stad Brussel ongeveer jaarlijks een wijkadviesraad. Dit zijn openbare vergaderingen waar bewoners de overheden kunnen ontmoeten en waar de inwoners kunnen discussiëren over hun verwachtingen met betrekking tot politieke projecten.

Onze voorstellen:

- het stadsbestuur organiseert zesmaandelijks i.p.v. jaarlijks een wijkadviesraad.
- een wijkadviesraad komt samen per wijk en niet per stadsdeel zoals nu het geval is. Met name de wijkadviesraad van de Vijfhoek omvat een veel te groot territorium. De grote opkomst van bewoners uit diverse wijken en de vele agendapunten drukken op de werkbaarheid van dit forum. Zo worden agendapunten onvoldoende behandeld en gaat men te vaak naar huis met het gevoel geen antwoord op vragen te hebben gekregen.
- de agenda van de wijkadviesraad wordt vastgelegd onder impuls van het Huis van de Participatie, in overleg en samenwerking met bewoners en verenigingen.
- burgemeester en schepenen houden zich aan deze agenda.
- er wordt tijd genomen om vragen te beantwoorden, vraag per vraag en niet in gegroepeerde vragen.
- op elke wijkadviesraad wordt de evolutie van de dossiers die op de vorige bijeenkomst werden behandeld, meegedeeld. Zo zien de deelnemers wat allemaal gerealiseerd werd, al is dit misschien niet een direct zichtbaar resultaat.
- tussen twee wijkadviesraden in worden bewoners en plaatselijke verenigingen door het Huis van de Participatie op de hoogte gehouden van de voortgang van de dossiers. Deelnemers krijgen daardoor het gevoel dat hun vragen ernstig worden genomen.
- een bezinning over de rol en de positie van het Huis van de Participatie dringt zich op. Alleszins dient bij alle schepenen een grote openheid naar het Huis van de Participatie te worden verondersteld.

Participatief beleid doet niet alleen recht aan waar het in essentie in een democratie om draait. Het bevordert tevens een *kwalitatief hoogstaande besluitvorming en een betere dienstverlening*. Communicatie met de burger/client is een centrale bekommernis voor een bestuur dat de toets van kwaliteitszorg wil doorstaan. M.a.w., participatie is niet alleen moreel wenselijk, maar ook functioneel nuttig.

Stedenbouwkundige plannen zoals het Gemeentelijk Ontwikkelingsplan (GemOP) of Bijzondere Bestemmingsplannen (Bbp's) hebben een ingrijpende invloed op de leefomgeving. Vaak zijn buurtbewoners echter nauwelijks geïnformeerd over de inhoud van deze plannen of over de wijze waarop zij hun opmerkingen kunnen formuleren. De geëigende kanalen van het openbaar onderzoek (de 'rode affiches' en de overlegcommissies) zijn in de feiten nauwelijks toegankelijk voor zwakkere bevolkingsgroepen.

Onze voorstellen:

- ingrijpende stedenbouwkundige plannen worden op een bevattelijke wijze aan de betrokken buurtbewoners voorgesteld (brochure met foto's, maquettes...).
- deze plannen worden waar mogelijk op de wijkadviesraad voorgesteld. Buurtbewoners kunnen er hun mondelinge opmerkingen op deze plannen officieel laten registreren. Als er geen wijkadviesraad gepland is, kan dit natuurlijk ook op een extra buurtvergadering.

In democratische besluitvorming speelt discussie een grote rol. *Via discussie kunnen voorkeuren geuit en uitgewisseld worden en belangen maximaal tegen mekaar afgewogen en afgestemd*. Welke voorkeuren en belangen er leven is niet iets dat aan de bestuurder of de ambtenaar voorgegeven is, maar wat hen via deliberatie in een participatief proces geopenbaard wordt.

In de voorbereiding van een wijkcontract wordt er niet alleen voldoende tijd gegeven aan het studiebureau, ook worden betrokkenen – bewoners en organisaties – rond de tafel gezet. Zo kunnen zij onderling wikken en wegen wat er voor hun wijk werkelijk essentieel is en ontstaat er een veelzijdige kijk op de wijk. De werkgroepen die in het kader van het wijkcontract ‘De Kaaïen’ bijeenkomen om de verschillende aspecten van het wijkcontract te bespreken, zouden een voorbeeldfunctie kunnen hebben op dit gebied.

Via discussie en deliberatie leren burgers en bestuurders mekaars standpunten kennen en *groeit het inlevingsvermogen t.a.v. de positie van de gesprekspartners.*

In de huurdersadviesraad van de sociale huisvestingsmaatschappij Brusselse Haard wordt stevig gediscussieerd over de huurlasten. In een eerste fase gaat het vooral over de hoogte van de huurlasten die moeten betaald worden., maar na verdere discussie blijkt dat de huurders zich vooral storen aan het gebrek aan transparantie in de samenstelling van de lasten. Doordat de sociale bouwmaatschappij de lasten voortaan gedetailleerder zal omschrijven, ontstaat een dubbel effect. Enerzijds weten huurders eindelijk waarvoor ze betalen en begrijpen ze ook waarom ze die moeten betalen. Anderzijds worden ze zich ook bewust van de kosten waarvoor ze soms rechtstreeks verantwoordelijk zijn. (Bvb. gebrek aan zorg voor gemeenschappelijke ruimtes...).

Participatie vergroot de kans op maatschappelijke betrokkenheid. Men zal zich vlugger identificeren met iets waarvoor men kans gekregen heeft mee verantwoordelijkheid te dragen. Het collectieve wordt meer als iets van zichzelf ervaren.

- Het stadsbestuur of stedelijke vzw's zijn verantwoordelijk voor het beheer van verschillende wijkinfrastructuren. Buurtbewoners die dit wensen dienen mee betrokken te worden bij het beheer van deze voorzieningen. De „consultatieraad” in het Noordpoolcentrum (polyvalente sport- en cultuurzaal in de Noordwijk) is een eerste stap in die richting.

- Voor de heraanleg van het speelplein werd rekening gehouden met de mening van de huidige en toekomstige gebruikers van het plein. Zo is de kans groter dat iedereen zich het plein toeëigent en dat er zorg voor wordt gedragen.

Doordat politieke partijen en zuilorganisaties een minder prominente rol spelen in het leven van burgers, kunnen die zich het proces van democratische besluitvorming langs die lijnen minder eigen maken. Deze lacune in het leren van democratische houdingen – zich kunnen verplaatsen in andere meningen, begrip kunnen opbrengen voor besturen als het afwegen van keuzes naar compromissen toe – dit alles kan bevorderd worden door burgers op het lokale niveau invloed en medeverantwoordelijkheid te geven.

In de sfeer van directe democratie kan geëxperimenteerd worden met het participatief budget. In verschillende Brusselse wijken zijn buurtcomités actief. Vaak hebben zij goede ideeën voor de verfraaiing van de buurt, hebben zij een goed zicht op de sociale noden enz..., maar ontbreekt het hen aan middelen om deze in de praktijk om te zetten. Tijdrovende ambtelijke procedures maken bovendien dat de realisatie van beloften door het stadsbestuur vaak lang op zich laten wachten, wat demotiverend werkt.

Via het participatief budget kunnen burgers, na onderlinge deliberatie, middelen aanwenden met betrekking tot thema's in de onmiddellijke woon- en leefomgeving: voor kleinschalige ingrepen in de openbare ruimte (bvb. aanleg buurttuin, muurschilderij) of voor sociale

doeleinden (bvb. organisatie wijkfeest, uitstap met vrijwilligers van het buurtcentrum.)

De discussie over de besteding van dit participatief budget dient een vast onderdeel te worden van de wijkadviescommissie. Op die manier leren buurtbewoners mee beslissen over de besteding van publieke middelen, meteen een les in democratie. Bij dit alles moet steun verleend worden aan groepen burgers die onvoldoende in staat zijn om hun belangen in dit afwegingsproces te verdedigen.

Participatieve democratie kan tenslotte monopolievorming doorbreken. Beleid gaat wel degelijk in discussie met en houdt rekening met belangrijke maatschappelijke actoren, maar niet zelden op een corporatistische manier. Traditionele belangengroepen moeten op hun representativiteit getoetst worden en groepen die zich spontaan rond thema's en problemen uitkristalliseren moeten in de beleidsvorming kunnen betrokken worden.

- inspraakorganen die burgers de mogelijkheid bieden om te participeren tijdens besluitvormingsprocessen (bvb. de PCGO's voor de wijkcontracten of de huurdersadviesraden in de sociale huisvesting) moeten voldoende zelfstandig kunnen werken en in elk geval onafhankelijk van de instanties aan wie zij verondersteld worden advies te geven. Dat impliceert o.a. dat bestuurders voldoende afstand kunnen houden. Zo kan het niet langer dat een schepen, aan wie advies moet uitgebracht worden, tevens voorzitter is van het orgaan dat hem of haar moet adviseren. Ambtenaren moeten hun rol als technisch raadgever ten volle kunnen spelen. De inspraakorganen moeten over voldoende middelen beschikken om een zelfstandige werking te waarborgen (zowel naar infrastructuur als naar ondersteuning van de leden van deze adviesorganen).

- in dit kader willen we een lans breken voor het toepassen van de techniek van de volksraadpleging, opgevat als volksinitiatief.

In tegenstelling tot het referendum, dat vanuit de overheid vertrekt en omwille van het louter adviserende karakter de burgers niet de indruk geeft dat ze werkelijk kunnen beïnvloeden, ligt het initiatief hier bij groepen uit de bevolking zelf om besluiten te amenderen of om thema's verplicht ter discussie op de agenda van de gemeenteraad te brengen.

- We moeten vermijden dat participatiestructuren de participatiekloof in de samenleving tussen mensen die kunnen en willen participeren en zij die uitgesloten in de marge leven alleen maar vergroot. Bestuurders moeten speciale aandacht hebben voor mensen en groepen met minder behartigde belangen. Hoe dit technisch kan, is uitgebreid terug te vinden in een recente publicatie van Samenlevingsopbouw Vlaanderen: *De participatiekoffer*, een instrumentenbox over hoe groepen met minder behartigde belangen op het lokaal sociaal beleid te betrekken.

Een koffer?

... Een project!

Project „Participatie van groepen met minder behartigde belangen aan het lokaal sociaal beleid“

Mensen met minder behartigde belangen maken in grote getale deel uit van de lokale bevolking. Toch wordt hun stem zelden gehoord. Omdat het decreet lokaal sociaal beleid net ongelijkheid wil tegengaan, gaf minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Inge Vervotte aan Samenlevingsopbouw Vlaanderen en het Vlaams Netwerk van Verenigingen waar armen het woord nemen in 2005 de opdracht om het gedeelte rond participatie mee vorm te geven.

Die opdracht vertaalde zich in een lokaal sociaal beleidsproject. Het project beoogde de ontwikkeling van een aantal participatie-instrumenten en het op gang brengen van participatieprocessen die binnen de diversiteit van Vlaamse steden en gemeenten toepasbaar zijn. De instrumenten vormen samen de Participatiekoffer. Verder voorzag het Project Procesbegeleiding in zeven Vlaamse proefgemeenten en voor het ruime bestuurlijke publiek een vormingsdag en een ondersteuningswebsite.

Het project vertrok van de visie ⁽¹⁾ dat participatie ontegensprekelijk een meerwaarde biedt. Voor lokale besturen betekent het onder meer een interactief instrument om de kwaliteit, de efficiëntie en de effectiviteit van het beleid te verhogen. Voor groepen met minder behartigde belangen geeft participatie vooral een grotere toegang tot de grondrechten. Voor de samenleving maakt het een wereld van verschil.

In de proefgemeenten hebben we geprobeerd om zo een meerwaarde te creëren. We kozen de zeven gemeenten op basis van criteria als bestuurskracht, grootte van de gemeente (centrumfunctie), diversiteit van de bevolking, aanwezigheid van een derde actor, huidige graad van beleidsparticipatie en ruimtelijke spreiding over de provincies.

Op basis daarvan gingen we in Lier, Mol, Ronse, Eeklo, Kortemark, Veurne en Maasmechelen met een participatieproces van start. Het doel van de proefprojecten was om samen met het lokale bestuur, de actoren en de doelgroepen een aangepast participatieproces op te starten met het oog op een participatief lokaal sociaal beleid dat de toegang tot de grondrechten werkelijk verhoogt. Die start werd in participatie vertaald in het „plan van aanpak“.

De participatiekoffer

De participatiekoffer is een instrumentenbox die lokale besturen en derde actoren een concrete steun wil bieden. Een rugensteun om participatie van groepen met minder behartigde belangen aan het lokaal (sociaal) beleid op een creatieve en laagdrempelige manier tot leven te roepen. De koffer bevat allereerst een tweedelig boek: de „Participatiehefboom“. Het eerste deel, de „Participatiehefboom: Methodes“ geeft stap voor stap inzicht in het opzetten van tien beklijvende participatieprocessen. Het tweede deel, de „Participatiehefboom: Handvatten“, reikt een waaier van een twintigtal participatieactiviteiten en –kanalen aan die sterk variëren qua opzet, intensiteit en duurzaamheid. Elke methode en elk handvat is voorzien van praktijkvoorbeelden, wenken en leesvoer.

Verder bevat de koffer ook een „Participatieplan – Leidraad“. Deze leidraad is een inspiratiebron om participatie van groepen met minder behartigde belangen in alle fasen van strategische planning consequent te plannen. Mits een ruimere insteek kan deze leidraad voor elke participatieve strategische planning aangewend worden. Tenslotte beoogt de „Participatiewijzer“ het derde instrument in de koffer, het lokaal sociaal beleid op een eenvoudige en laagdrempelige manier uit te leggen. Wat is het en waarom is participatie eraan belangrijk? Welke rol kunnen doelgroepen spelen? Op deze en andere vragen wordt een antwoord gegeven.

Daarnaast organiseerden we op zes oktober 2005 voor zo'n 350 lokale mandatarissen en ambtenaren een vormingsdag over participatie in het lokaal sociaal beleid. Vragen als: „Hoe organiseer je participatie, met wie, wanneer en waarom?“ kregen op die plaats een uitgebreid antwoord.

De participatiekoffer, de informatie en bevindingen van de vormingsdag, het relaas van de proefgemeenten en nog veel meer participatie-inspiratie kan je op het Participatievenster terugvinden. Je kunt er instrumenten downloaden of gratis een gedrukte versie aanvragen.

Het venster huist op de site van de cel lokaal sociaal beleid: <http://www.vlaanderen.be/lokaalsociaalbeleid/participatie>

Ook in het TerZake Cahier Lokaal Sociaal Beleid van maart 2006 vind je een neerslag van het project.

Maar het staat niet enkel op papier! Het pilootproject kent nu al zijn vertaling naar andere projecten rond participatie aan het lokaal sociaal beleid, zowel op lokaal, regionaal, als op Vlaams vlak.

We verwijzen u voor de participatiekoffer ook graag door naar onze website: <http://www.samenlevingsopbouw.be>

(1) Zie: Keygnaert, I. (2005). „Participatie: waarom en hoe?“ *Participatiehefboom 1: Methodes*, pp. 9-20, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, D/2005/3241/276.

Foto: Michel Demol

Peterbos United we stand...

Foto: Michel Demol

Foto: Michel Demol

Reden tot feesten bij zaalvoetbalploeg Peterbos United. Op woensdag 7 juni 2006 werden de verschillende ploegen in de bloemen gezet omwille van hun prachtige resultaten. De eerste ploeg en de junioren speelden in hun reeks kampioen 2005-2006 en wonnen ieder de beker van Brabant. De miniemen behaalden de

eerste plaats in het kampioenschap, de beker van Brabant en de vierde plaats in de Nationale Finales. De cadetten en de scholieren behaalden een eervolle vierde plaats. Op het programma stonden een begeleide training, een match, een prijsuitreiking en een feestmaaltijd voor alle spelers.

Foto: Michel Demol

Foto: Michel Demol

Inhoud & Colofon

Editoriaal	p. 3
Huisjesmelkers: kwaal of symptoom?	p. 5
Minder verbruiken is minder betalen. Rationeel energiegebruik in de Noordwijk.	p. 9
De personeelssituatie in de thuiszorg, een divers maar uitdagend gegeven.	p.14
Jaarverslag 2005. Onderweg naar Samenlevingsopbouw Brussel	p.18
Naar een meer participatieve lokale democratie. Memorandum	p 34
Een koffer? Een projekt!	p.38
Peterbos Untited we stand... (fotoreportage).	p.40

Opbouwwerk Brussel wordt uitgegeven
door Samenlevingsopbouw Brussel,
Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel,
T 02 203 34 24, F 02 203 50 64
E info.brussel@samenvlevingsopbouw.be
W samenlevingsopbouw.be

© ® 2006 Samenlevingsopbouw Brussel – Nr 87 Jaargang 22

Artikels: Valentine De Lannoy Geert De Pauw Alain Storme Team Samenlevings- opbouw Brussel	Tekstverwerking: Kristel Van der Borght Eindredactie: Alain Storme Vormgeving & lay-out: Michel Demol
--	---

Foto's kapt:
Michel Demol

Drukkerij:
ACCO

met de steun van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

MET STEUN VAN DE
VLAAMSE OVERHEID

Brussel

**Samenlevings
opbouw**